

RODOKMEN

ČASOPIS PRO RODOPIS, ZNAKOSLOVÍ A OSTATNÍ POMOCNÉ VĚDY HISTORICKÉ

ЖУРНАЛ ДЛЯ ГЕНЕАЛОГИИ И ГЕРАЛЬДИКИ

GAZETA DLA GENEALOGII I HERALDIKI

MAGAZIN OF THE GENEALOGY AND HERALDRY

REVUE POUR GÉNÉALOGIE ET HÉRALDIQUE.

SCRIPTA DE GENEALOGIA ET HERALDICA

O B S A H : *Rudolf Holinka: Nekrologická data z kláštera sv. Anny v Praze z počátku XVIII. století. — Vlad. J. Sedlák: Památce heraldika rytíře Krále — Václav Bartůněk: Matrika světců pražské arcidiecése z let 1604—1612. — Emil Trola: Hudebníci v starých křestních matrikách hl. farního úřadu u sv. Mikuláše v Praze III. — Vlad. J. Sedlák: O klenotu českého znaku. — Roman Cikhart: Rod Kršňákův z Božetína a Karlsperka. — Vincenc Prasek: Staré rody na Těšínsku. — Rudolf Zuber: Seznam světců olomoucké diecése v letech 1599—1619. — Ferdinand Strejček: Rod Svatopluka Čecha. — Václav Bartůněk: Pražský arcibiskup Lamberk a Kladsko počátkem XVII. století. — Jubilea. — Literatura. — Dotazy. — Svazové zprávy.*

Svaz přátel rodopisu v Praze

Praha I. Národní tř. 25 n. (založeno 1938) jest spolkem v smyslu zákona spolkového. Sdružuje badatele a zájemce o rodopis a příbuzné vědní obory (heraldiku, sfragistiku, numismatiku atd.), sprostředkuje výměnu zpráv a badání v matrikách a archivech, pomáhá svým členům při sestavení jejich genealogických prací, pořádá přednášky a kursy, půjčuje knihy ze své knihovny, spravuje archiv rodokmenů, vývodů, životopisů, rodových dějin, znaků, pečetí a listin. — Zápisné jednou pro vždy Kčs 5.—. — Roční příspěvek Kčs 80.—, v čemž jest obsaženo předplatné na časopis »Rodokmen«, vycházející 4x ročně o 16 až 32 stranách. — Roční příspěvek Kčs 20.— pro členy, kteří si nepřejí časopisu. — Účet u Pošt. spořitelny Praha 502.760.

Vydavatelské družstvo Rodokmen v Praze

zapsané společenstvo s ručením obmezeným, Praha I, Národní 25 n. (založeno 1945) jest družstvo ve smyslu zákona o společenstvech z r. 1873. Jest spravováno týmiž činovníky jako »Svaz«, jehož jest sesterskou přidruženou korporací, opatřuje peněžní prostředky, spolupracuje se »Svazem« ve všech směrech a chystá vydávání publikací též z jiných oborů, než rodopis (např. numismatika, místopis, kulturní dějiny, vlastivěda atd.). — Zápisné Kčs 5.— jednou pro vždy. — Výše jednoho podílu, který zůstává majetkem upisovatele, Kčs 50.—. Upsati možno i více podílů. Účet u Pošt. spořitelny Praha 55560.

RODOKMEN

Ročník I. - číslo 2 - V Praze dne 1. listopadu 1946

Časopis pro rodopis, znakovství a ostatní pomocné vědy historické. — Nakladatel: Vydavatelské družstvo »Rodokmen«, zapsané spol. s r. o. v spolupráci se »Svazem přátel rodopisu v Praze«. — Novinová sazba povolena ředitelstvím pošt a telegr. v Praze pod č. j. I A-7-2372-OB-46. — Dohledací poštovní úřad Praha 25.

Rídí redakční kruh. — Adresa redakce a zaslání recens. výtisků: Praha I., Bartolomějská 9 n. — Administrace: Praha I., Národní tř. 25. n. — Tiskne Emil Vychner, Praha-Břevnov 201. — Vychází 4x ročně. — Roční předplatné Kčs 80.—. — Před úřady odpovídá za redakci předseda družstva Karel Vyšín, Praha, Michle, Tábořská 160. n. Telefon 98-101. — Rukopisy se nevracejí. — Za obsah článků odpovídají autoři článků. — Otisk článků a obrázků dovolu jen se svolením vydavatele a s přesným udáním pramene.

Nekrologická data z kláštera sv. Anny v Praze z počátku XVIII. století.

Rudolf Holinka

Mezi prameny genealogické patří i nekrologia klášterů. Dnes vydáváme takový pramen z někdejšího kláštera dominikánek u sv. Anny v Praze (Miscell Clem.). Jsou to dva listy, popsané ve dvou sloupcích, s vynechaným místem pro dodatky. Záznam tento je psán na počátku XVIII. století jednou rukou (poslední údaj úmrtí k r. 1701), která dodatečně připsala ještě některé údaje (od let 1703—1705). Je zřejmo, že tomuto »poznámenání« zemřelých sester a dobrodinců kláštera sloužily za předlohu starší nekrologické záznamy klášterní; na př. k 30. září 1511 připomíná se nějaký pan Petr, který dal dva ornáty, jehož jméno však nedovedl náš písař ze své předlohy již přečíst a udělal místo toho dvě ležaté čárky. Bližším zkoumáním se ukazuje, že běží nejmeně o dvě chronologické vrstvy. Vůbec všechny údaje na počátku měsíce, u nichž není zapsán rok úmrtí, zdají se býti staršího původu a byly čerpány ze starších záznamů, neuvádějících často rok smrti a spokojující se pouze s dnem a měsícem anniversaria. Tím, jakož i svým obsahem má toto nekrologium značnou cenu historickou i genealogickou. Mezi dobrodinci kláštera spatřujeme četné rodiny šlechtické (jejichž dcery se s oblibou uchýlovaly do kláštera u sv. Anny) i některé pražské rodiny měšťské. Poznámek k jednotlivým jménům, po př. odkazů na literaturu zde neuvádíme, stane se tak v práci, která tento a podobný materiál genealogický zpracuje v celku.

Jména osobní transkribujeme věrně podle originálu, ostatek pravopisem moderním.

Poznámenání v Pánu zemřelých sester v klášteře
svaté Anny a téhož kláštera dobrodincův.

Januarii.

22. Sestra Barbora
24. Sestra Kateržyna Wendelykowa
25. Paní Koteržyna Weysova 1663
6. Sestra Magdalena Miesyczkowna 1671
5. Sestra Salomena Kherbowa 1689
10. Pan suffragan Dłohowsky 1701
10. Paní Anna Františka z Biela letha 1690
17. Pan hrabě Pavel z Marczyne (násled. dvě data připsána pozdější rukou)
27. Paní Polexina Hawatowa (?)
14. Sestra Anna Bernardyna Witowa.

Februarij.

4. Pan Michael Krulich, pekař, daroval stříbrný kříž.
5. Pan Ondrżeg Hassik
10. Pan Danyel Alexius, dal oltář
22. Sestra Magdalena Muszkowa
12. Sestra Weronyka Schmukerowa 1668
18. Sestra Petronylla Czukrowna 1682
3. V(elebná) p(anna) Domityla Wenczelyczka, supřevora 1695
23. Sestra Zuzanna Steimeyerin 1700
20. Panna Lyduska Swatowska 16.. (nedopsáno) (násled. dva přípisky dodatečně pozdější rukou)
21. Hr. Rudolf Marczyn
2. Pan Krystoff Sybert

Martij.

1. Pan hr. Herzman Czernin,
2. Paní Anna Snorawska
12. Pan Kasspar Blansky 1607

23. Sestra Ottylye Plzenska 1555
30. Sesira Maryana Migeronova 1634
30. V. p. matka Anna Lypenska, přerova v Brně 1593
21. Sestra Anysska Hradeczká 1658
10. J. M. p. Lydmila hrabinka z Rozražova vdova, (následuje škrtnuté rozená) Krofftowna 1698
2. Sestra Worssyla Nygronowa 1684
11. Sestra Terezye Hyrlowna 1695
18. Paní Wernyrowa 1701 (násled. tři údaje pozdější rukou)
5. P. Frantissek z Brysku
12. P. Jakub Minetti
1. P. Anna Luczye hr. z Sternberku, purgr(aběnka) (in marg. v 2. sloupci ještě tyto údaje) 1664. Paní Anna Bleileblowa
27. januarij 1659. Paní Polexina Hawatowa 1650. (celý záznam přeškrtnut počínaje januarij) Regina Anna Kralowna 1649. Pan Alexander Bleilebl N. B. 23. Paní Kateržyna Barbora z Lysau, rozená Korženska 1696 (násled. údaj psán pozdější rukou)
27. Sestra Marva Augustýna z Löwenf(elsu)? (Löwensfeldu?)

Aprilis.

5. Pan Woldrzych z Ržyczan
5. V. p. pater Wogtjeh, spovědník pannen u S. Anny
23. Pan Frantissek Techba a paní Anna jeho manželka, též dvě dcery jejich
28. Sestra Alžbieta Rozndorffowa
28. V. p. matka Kateřina Przychowska, převora 1660
15. Sestra Lydmila Braumka 1664
12. Pan Viktoryn Sybert 1688
4. (opravena z 3. druhou rukou) Paní z Charrachu vdova 1701 (násled. údaj pozdější rukou)
11. P. Waczlaw Žakawecz

Maii.

9. Paní Alžbieta Dloheska 1614
10. Sestra Lydmila Radlyczka
24. V. p. matka Anastazy převora 1617
10. Sestra Dominyka Widersspergačka 1667
17. Sestra Polexina — 1679
10. Barbora Dubenska 1692
15. V. P. matka Maximilyana Chanowska, převora 1700
28. Její Excell. paní p. Lydmila Eva Františka hraběnka z Kolowrat, nejvyšší landhoffmistrová 1695

Junii.

1. Paní Kateržina Jarossowa dala kostel sv. Linhartu
3. Pan Tomass Plzensky
6. V. p. matka Lydmila Lebmonowa, převora
24. Paní Herculowa pana Alberta
28. Sestra Helena Ruderova 1669
22. Sestra Jozeffa z Millesimo 1680
24. J. M. pan p. Zykmunt Hysrle, děkan v Kutny horze 1681 (násled. čtyři údaje psány pozdější rukou)
19. Sestra Hyacyntha Proksowa 1703
21. Paní Bietusska Sybertowa 1703
22. Sestra Anysska Sybertowna 1703
- Paní Anna z Laun (asi k témuž dni)

Julii.

24. Pan Albrecht Jaross
13. Sestra Kordule
10. Sestra Sybilla 1667
15. Sestra Johanna Kunstatowa 1692
4. Paní Constantja hrabinka Marczynowa, rozená Wratislawka 1700 (násled. údaj pozdější rukou)
15. Sestra Anna Columba Nostjczka

Augusti.

1. Panna Anna Jarossowa
13. Sestra Barbora
28. Pan Eljass Jaross
18. Sestra Helena Traurhortowa
9. Paní Krystyna Kortessowa 1664, každý měsíc 1 mše
4. Pan Arnesst Račzyn 1691 (násled. údaj pozdější rukou)
2. Marye Anna Sstenberkowa převo(ra)

Septembris.

5. Pan Jirzy Matydes
14. Sestra Anna Psstrosowa 1565
10. Sestra Weronika — — — 1630
20. Panna Salomena Plaska 1602
25. Pan Jakub Ho(r)čyzky — 1622
29. Sestra Helena novicia
30. Pan Petr — — 1511 dal dva ornáty
4. Sestra Augustyna Marczynka 1689
4. P. Adolff Wratislaw hr. z Sstemberku purgrabě

Octobris.

1. Pan Joannes od Třích kozlů z Malé Strany dal kazatelnu a kalich
12. Sestra Worssyla Kalychowa
19. Pan Adam Drubesska dal 100 kop
16. Sestra Anysska Peldržymska 1669
21. Sestra Josefa Bernegrowa 1673
28. V. p. matka Kateržyna Schyslin převora 1680
27. Paní Dorota Wachlova (?) 1678

Novembris.

5. Sestra Anna konverška
8. Paní Magdalena Koczowa
9. Pan Seweryn Kuttner dal oltář
11. V. p. matka Klara. převora 1557
15. Paní Lydmila Herkulowa 1653
29. Pan Heržman Krystoff Rosworm 1605
11. Sestra Markyta Terranowa a sestra Anna Nowotna 1651
16. V. p. Teresya Kortessowna převora v Brně 1673
28. Sestra Maximilyana Wratislawka, letha 1686
7. Sestra Laurentja Kapaunka 1699
11. V. p. pater Ržehorž Lausing, zpovědník panenský 1688

Decembris.

8. V. p. matka Kateržyna Lypenska, převora 1605
13. Sestra Kateržyna Prazska 1590
14. Anna císařovna, Matyasse císaře manželka 1618
18. Pan Erhard Biskoff 1607, dal veliký oltář dělat
18. Sestra Františka Strachowska 1665
30. Matka Kordule Zarobowa 1673
21. V. p. matka Žoffige Mladotka, převora 1674
30. Pan hrabě Ferdynand Hersan
26. V. p. Antonina Račzynka supřevora 1697

Nebylo málo mužů, kteří vynášeli v druhé polovině minulého století z přítomných archivů a knihoven na výsluní poznání zprávy o znacích starých českých rodů šlechtických, dnes již z valné části vymřelých. Jejich zásluhou se česká šlechtická heraldika (nauka o znacích) rozvinula plným květem a rychle spěla k dokončení díla, jež může býti nyní jen zlepšováno podrobnějším zpracováním jednotlivých otázek na podkladě nových pramenů. K těmto zasloužilým mužům náležel také Vojtěch rytíř Král z Dobré Vody, potomek staročeské vladcké rodiny. Narodil se právě před sto lety dne 20. dubna 1844 v Mladkově u Žamberka, kde byl jeho otec Josef Blažej krátký čas celním úředníkem. Po studiích v Benešově absolvoval v Praze reálku a účetnictví a po několikeré změně místa se stal r. 1878 úředníkem bývalého zemského výboru král. Českého.

Trvalý pobyt v Praze umožnil nyní Královi, aby se mohl věnovati své soukromé zálibě, heraldice. Pořídil si rozsáhlou knihovnu a po léta sbíral zprávy o znacích, obkresloval staré malby a vlastní rukou si také zhotovoval odlitky i kreslené kopie starých pečetí. Touto činností vznikla bohatá sbírka, uložená nyní v Archivu země České, z níž čerpal pro své kresby do knih. Král byl totiž znamenitý kreslíř a dovedl s neobyčejnou dokonalostí postihnouti správný heraldický sloh. Jeho obecné figury byly životné a správně vyplňovaly pole štítu, aby nikde nevzniklo nepatřičné prázdné místo. Při tom měly znaky jím kreslené zvláštní kouzlo půvabné, měkkosti tvarů, což přispělo k tomu, že Král byl záhy vyhledáván jako oblíbený ilustrátor. Kromě znaků kreslil také pro nejrůznější knihy titulní listy, záhlavní ornamenty, ozdobné iniciály, mapy a plány, kopie starých pečetí a mincí, ukázky starých maleb knižních i nástěnných. Valná část těchto kreseb byla otištěna v Sedláčkových »Hradech a zámcích«, ale byly tu i jiné knihy, a dnes již snad není ani možné říci, kde všude byly Královy kresby uveřejněny, podobně není také možné zjistit, kolik Král namaloval soukromých adres a erbovních listů.

. Na jaře r. 1894 Král vstoupil do Společnosti přátel starožitností českých a hned se ujal práce. Pro »Časopis Společnosti« kreslil nutné ilustrace a kromě toho počal v něm otiskovati pojednání »O středověkých pečetích«, věnované zvláště pečetím českých králů až do Zikmunda. Byla to drobná práce, která neměla vyšších cílů vědeckých, nerozlišila ani padělky od pravých kusů, ale v té době byla jediná a trvalo dlouho, než byla nahrazena vědeckou prací. Při téměř časopise počala také vycházeti samostatná příloha »Znaky rodů a měst českých«, již Král psal a ilustroval až do r. 1899. Z podnětu Králova byl

také při společnosti založen heraldický odbor, v němž Král v letech 1894—98 přednesl 12 přednášek na témata z oboru t. zv. pomocných věd historických, mezi něž patří i heraldika. Všechna tato Králova činnost byla odměňována v jednatelejších zprávách za jednotlivé roky nadšenými slovy díky za příkladnou i nezištnou činnost pro Společnost a za mistrné kresby pro její časopis. Tím více jsou překvapující události, jež se potom zběhly. Roku 1899 heraldický odbor nevyvíjel již činnost a někdy v této době se Král se »Společností« rozešel. Ještě r. 1900 byl v »Časopise Společnosti« otištěn Králův článek »O vývoji znaku knížat ze Schwarzenberka«, napsaný společně s Th. Antlem, a jedna jeho kresba, ale potom již nic. Příčiny Králova odchodu nejsou podrobně známy. Jednatel »Společnosti« A. B. Černý napsal, že »rozličné a vážné příčiny přivodily, že se »Společnost« rozešla s Králem, který sice hledal cestu k návratu, ale nebylo lze«. Králova vykonaná práce potom zlehčována ve prospěch učitele Ant. Masáka, který převzal vydávání znakové přílohy společně s učitelem Jos. Bařem, obstarávajícím kresbu znaků.

Společnost přátel starožitností českých také nevydala Královo nejvzácnější dílo, zajišťující mu trvalou paměť, totiž Heraldiku, souhrn pravidel a předpisů znakových. Společnost odkoupila sice r. 1896 od nakladatele Jos. Vilímka (u něhož »Heraldika« měla původně vyjít) zhotovené štočky obrázků, sama dala vytisknout několik barevných tabulí, ale potom »z podstatných příčin«, zvláště peněžních, vše prodala nakladateli R. Storchovi, u něhož Králova »Heraldika« vyšla na podzim r. 1900. Tato Králova »Heraldika« bývá ve vědeckých kruzích málo ceněna. To proto, že bývá s oblibou srovnávána s »Českomoravskou heraldikou«, již vydal roku 1922 Aug. Sedláček z pozůstalosti M. Koláře. Při tomto srovnání Králova »Heraldika« ovšem neobstojí, neboť Kolář měl vysokoškolské vzdělání, proběhl historickými semináři a proto dovedl lépe zpracovati pramenný materiál, jehož také snesl větší množství než Král. Avšak žádná práce není tak špatná, aby v ní nebylo ani jediné dobré zrunko, a Králova »Heraldika« má těchto zrníček mnoho a v některých částech dokonce předčí »Heraldiku« Kolářovu. A v čem je nedostizná, to je jejich 800 obrázků v textu i na tabulkách, kreslených mistrnou rukou, neobyčejně nadaného kreslíře, který jimi promlouvá k čtenáři skoro lépe než psaným slovem. Tak dobře vypravenou heraldiku česká věda asi dlouho nedostane.

Roku 1904 Král vydal ještě v Praze knihu »Der Adel von Böhmen, Mähren und Schlesien«, v níž podal bibliografický přehled otištěných zpráv

o erbovních a jiných listinách šlechty, žijící v Čechách, na Moravě a ve Slezsku. Tímto dílem byla v podstatě ukončena Králova činnost, neboť pokračující slábnutí zraku jej donutilo k nečinnosti, z níž jej osvobodila milosrdná smrt dne 6. čer-

vence 1913 ve Vavřinci na Mělnicku, kde žil u syna. Tu skončil život nadaného muže, který byl sice podle Sedláčkova svědectví lehké krve a přes obtíže se vznášel jako pták, avšak který přesto vykonal na samouka obdivuhodnou práci.

Matrika svěcenců pražské arcidiecése z let 1604-1612.

Václav Bartůněk

Veliký úpadek náboženského života v době arcibiskupa Karla z Lamberka byl zaviněn v první řadě nedostatkem jakékoli systematické výchovy kněžstva. Teprve r. 1629 se rozhodl císař Ferdinand založit v Praze alumnát na nějž upozorňovali často nunciové a sami také bývali od kurie upozorňováni.¹⁾ Do té doby bylo postaráno jen o řádový kněžský dorost, kdežto výchova světského dorostu se dala skoro náhodně. Nedostatek náležité výchovy duchovenstva pocítovali stejně bolestně katolíci²⁾ jako nekatolíci.³⁾ Je proto nesporné tvrzení protestantovo, že »v zájmu církve katolické bylo, aby novoutrakvisté neměli v zemi společný pramen bohosloveckého vzdělání«. Bez-mocnost katolíků této doby byla tak veliká, že by bez vládní pomoci neměli ani později za císaře Ferdinanda II. naděje na zřízení semináře.

Díky té šťastné okolnosti, že máme zachovanou matriku svěcenců z let 1604-12, ovšem jen těch, které ordinoval světlý biskup Jan Lohel, můžeme podati pravděpodobně úplný přehled o stavu katolického kněžského dorostu z doby Lamberkova arcibiskopátu.

Tento soupis svěcenců se nalézá v knize chované v pražském arcibiskupském archivu pod sign. 3B/3

¹⁾ Dr. A. Soldát. Z dějin kníž. arcib. semináře v Praze, Sb. histor. kroužku 1896, 61. Zvlášť instruktivní pro tuto dobu je článek Fr. Vacka: Diecéšní synoda pražská z r. 1605 S. H. K. 1896. Tam pojednává obšírně o kněžském dorostu. Český slovník bohovědný, I. 332. Dr. A. Soldát. Alumnát pražský. Praha 1912. Winter. Život círk. 434.

²⁾ Dr. F. Krásl. Arnošt hr. Harrach. Praha 1896, s. 159. Pokusy o založení semináře učinili Ant. Brus i Martin Medek. Tento založil r. 1581 při křižovnickém špitále jakýsi provisorní seminář asi pro 20 žáků. (Dr. K. Borový. Martin Medek, Praha 1877, s. 8). Bylo pohotově, že tento »seminář« měl význam především pro řád křižovnický, který nesl také většinu nákladu spojeného s jeho vydržováním. (V. Bělohávek. Dějiny česk. křižovníků I, 113).

³⁾ Dr. Fr. Hejsa. Česká konfesse. Rozpr. č. akad., č. 4, s. 359. V kolegiu Germaniku v Římě studoval jediný Josef Makarius z Merfelice (1605-1609), pozdější kanovník kustod kapituly u sv. Víta, děkan kapituly Všechn Svätých, nadšený dlouholetý svato-vítský kazatel a zakladatel zbožných nadací v Jindř. Hradci a u sv. Víta. (A. Steinhuber. Geschichte des Kollegium Germanikum 466. Dr. A. Podlaha. Series 158. Dr. Fr. Krásl. Arnošt hr. Harrach, 448). Jáchym Slavata tam ukončil studium před nastoupením arcibiskupa Karla Lamberka v Praze (1605-06). (Steinhuber, 465).

s titulem: *Matrica ordinatorum et aliarum episcopali-um functionum a suffraganeo Pragensi Joanne Lohelio a sabbatho Dominicæ Passionis anni 1604 usque ad 13. Sept. anni 1612.*⁴⁾

Arcibiskup Lamberk ordinoval patrně velmi zřídka, jako se vůbec zdá, že své velekněžské funkce přenechával často jiným, a těch několik kněží jím ordinovaných a pro pastorační činnost v arcidiecési určených — cizích snad bylo více — nemůžeme zatím zjistit. Ze svěcenců je většina řeholníků a z nich zase mnoho příslušníků cizích národů, hlavně Němců. Na úpadkový stav Církve v Čechách možno usuzovati podle mizivého počtu českých svěcenců, určených pro potřeby rozsáhlé arcidiecése. Kromě těch, o nichž z administrativního jednání konsistoře víme, že byli určeni pro duchovní správu, se vyskytují jména svěcenců, s nimiž se později v duchovní správě nesetkáváme se všemi. Jsou označeni v seznamu »alumni Smi D. Nostri« t. j. jsou to absolventi jezuitské papežské koleje, kteří vždycky po vysvěcení nevstupovali do duchovní správy, ale byli patrně určeni jiným úkolům jako na př. k funkci šlechtických domácích kaplanů a pod.⁵⁾ K statistickým účelům jsou těžko použitelné zápisy, které nedovolují pro stručnost usuzovati, zda se jedná o české kněze, zda o řeholníky, nebo duchovní světské.

Pokud se týče místa, světlý sufragán Lohel nejvíce na Strahově, zřídka před hlavním oltářem opatského kostela, většinou v některé z kaplí. Teprve jako koadjutor světlí jednou v kapli sv. Zikmunda v metropolitním kostele sv. Víta na Hradčanech. V době od 1. I. 1606 do 31. XII. 1612 bylo Lohelem vysvěceno všech světských i řeholních,

⁴⁾ Jde o knihu formátu 20.31 cm ve vázanou do pergamentu, paginovanou tužkou do str. 44, t. j. jen v partii obsahující seznam svěcenců. Na sedmi stránkách jsou záznamy týkající se svěcení oltářů a kostelů, na dalších čtyřech stránkách se vypočítávají místa, kde Lohel udílel sv. biřmování, někdy asi spojené s kanonickou visitací farností. Psáno je latinsky, místy s použitím špatného inkoustu. Kniha byla vystavena v nejsporně době zhoubným vlivům vlhka, takže některé zápisy jsou již naprosto nečitelné. Je proto nejvyšší čas aspoň nejzávažnější její záznamy zachytit, než zaniknou postupným rozpadem knihy v propasti zapomnění.

⁵⁾ R. 1575 založil totiž papež Řehož XIII. dvanáct nadačních míst v pražském jezuitském konviktu pro studenty, kteří se chtěli stát kněžími. (Schmidl, Historie Soc. Jesu, I., 364).

cizích i domácích kněží 169. V jednotlivých letech: 1606—42, 1607—19, 1608—22, 1609—29, 1610—26, 1611—9, 1612—22.

Pro použití v duchovní správě pražské arcidiecése skutečně nebo aspoň pravděpodobně přicházejí v úvahu svěcení, kteří jsou uvedeni výslovně jako Češi t. j. obyvatelé země české i event. německé národnosti a z dalšího jednání před konsistory jako duchovní správci známi, dále absolventi papežské koleje, křížovníci a blíže neoznačení. V následujícím seznamu udán den a místo svěcení, ev. stolní titul a původ, pokud je matrika svěcenců obsahuje.

11. III. 1606 ve strahovském kostele vysvěcen na titul stolní paní z Pernštýna: Vavřinec Rudelius Matěj Novatius na titul kaplanství ve St. Boleslavi.⁶⁾

25. III. ve strah. kostele Jan Schneck, alumnus S D N.; Andreas Dionisius; Ondřej Clemens Cocerus, Novodomensis; (při svěcení na jáhny poznamenal matrikář, že Andreas Dionisius byl svěcen na stol. titul faráře v Třeboni). Při svěcení na podjáhna je psán Cocerus česky Kokerus. Stal se r. 1628 metr. kanovníkem. Podlaha klade jeho vysvěcení do r. 1605. (Series 16). Adamus Synapius, Novodomensis.

8. V. v sakristii nového kostela strahovského Joannes Lippocius; Georgius Hermannus.

21. V. v novém kostele strah. Matheus Pantaleon Serarius Chomotaviensis.

4. VI. v sakristii nového kostela strah. Laurentius Hazenbergius Pragensis. (Patrně týž, který byl r. 1631 popraven jak líčí J. Svoboda S. J. v ČKD 1889, 321.)

4. VI. v kapli sv. Michaela kláštera strah. Georgius Finck, Blasius Alexius; Casparus Thomae; Adamus Haugius; Wenceslaus Metelka; Joannes Cunovius; Andreas Hesicius; Jacobus Peitus; Joannes Cervus, alumni S. D. N.

Sabbatho Quatuor temporum (t. j. v sobotu Suchých dnů) Septembris v kostele strah. Mathias Woschitka, Wischegraden. sacellanus.

Sab. Q. T. Decemb. v kostele strah. Georgius Wilhelmus Witaschek (známý křížovník Vítěšek), O. Cruc. cum rubea stella.

10. III. 1607 v kostele Věch Svatých na hradě pražském Bartolomeus Collenius; Casparus Brandl.

11. III. v kapli sv. Michala kláštera strah. Adamus Novák.

Sabb. Sancto v kostele strah. Blasius Aulicus Trautinen, Bohemus; Gregorius Lomnicenus, Bohemus.

17. IV. v kapli sv. Michala kl. strah. Zacharias Cruciger, Silesius.

Sabb. Q. T. post Pent. v kostele strah. Joannes Theophilus Turriades Pragen. (Nižší svěcení přijal asi jinde.)

15. VI. v kapli sv. Michala kláš. strah. Wenceslaus Slanina, Bohemus.

Sabb. Q. T. Sept. v kostele strah. Sebastianus Lanionis; Adamus Dudetius, alumni S. D. N.

13. I. 1608 v kapli sv. Michala kláš. strah. Laurentius Ratzingerus. potomní karlsštejnský děkan (1618—51).⁷⁾

Sabb. ante Dom. Passionis. Elias Radi; Joannes Tustr (?); Joannes Czulius.

Sabb. Q. T. Sept. Jacobus Faber, Moravus; Mathias Mettanius, Pilsnensis; Mathias Phronesius, Scapensis (?); Ambrosius Pellinius, Crumloviensis; Gregorius Camin.

1. II. 1609 v kapli sv. Magdaleny kláš. strah. Bartolomeus Chrisostomus Grinzerger; Paulus Victorinus Sekera.

Sabb. ante Dom. Passionis v kostele strah. Thomas Fillerus; Thomas Pedander; Thobias Regalius; Jacobus Rüstinger; Simeon Christophorus. (První tři alumni papežské koleje.)

18. IV. v kostele strah. Casparus Olitor; Joannes Cleo; Thomas Tattmannus, alumnus S. D. N.

21. IV. v kapli sv. Michala kláštera strah. Jacobus Weinmüller.

Sabb. Q. T. post Pent. v kapli sv. Michala kl. strah. Joannes Haslinger; Sebastianus Mniseck, alumnus S. D. N.

2. VIII. v kapli sv. Michala kláštera strah. Henricus Schönberg.

Sabb. Q. T. Quadrag. 1610 v kapli sv. Magdaleny kláštera strah. Andreas Cuculus; Joannes Cometa, alumnus S. D. N.; Andreas Candlicius, alumnus S. D. N.; Clemens Summerius.

7. III. v kapli sv. Michala kláštera strah. Balthasar Hoffmannus, alumnus S. D. N.

10. IV. v kapli sv. Michala kl. strah. Wolfgangus Haintius; Jodocus Bedegar.

Sabb. Q. T. post Pent. v kostele strah. Georgius Scultetus; Sylvester Awer.

Sabb. Q. T. Sept. v kostele strah. Matheus Apianus; Joannes Peresch; Andreas Schwartz.

6. XII. v kapli sv. Michala kl. strah. Adamus Milovský ad titulum vicariae ecclesiae Pragensis.

19. III. 1611 v kostele strah. Joannes Reibock.

Sabb. Q. T. Sept. v kostele Christophorus Swirnenpek.

26. XII. v kapli sv. Michala kl. strah. Clemens Prokopius.

4. III. 1612 v kapli kl. strah. Joannes Adamus Tábořský.

⁶⁾ Kanonické právo požaduje jakousi záruku za přiměřené zaopatření kněze v době jeho invalidity zvanou titulus mensae. Dnes je normální titulus beneficium. (Codex iuris can. § 979.)

⁷⁾ Dr. A. Podlaha, Posv. místa II., 27. Arcib. archiv v Praze C 147/5. Casop. spol. přátel starožit. čes. v Praze, XIV., 93.

Sabb. ante Dom. Passionis v kostele strah. Michael Fabritius.

20. IV. v kostele strah. Christophorus Prochius (?) Lippensis Boemus; Thomas Bohatka; Antonius Krzenovský.

16. IV. in sacello si Sigismundi Metrop. ecclesiae Joannes Teiczman.

23. IX. v kapli sv. Michala kl. strah. Laurentius Karlingerus; Severinus Urlich; Joannes Placentius; Benedictus Silkovius, alumni S. D. N.

Ke svěcení byli doporučováni kněžími z duchovní správy laici nejčastěji s absolvovaným humanitním studiem, kteří aspoň budili zdání, že by měli povolání. Do theologie hlavně praktické je zaučovali děkani nebo i pouzí faráři.⁸⁾ Dne 17. prosince r. 1607 posílal plzeňský arciděkan Škultét, arcibiskupovi ke svěcení diakona, kterého nejspíše u sebe školil, s podotknutím, že není »tantae eruditio- nis, ut promoveri (ke kněžskému svěcení?) valeat«, ale že je nucen v nedostatku i takové živit. Zároveň prosil o kaplana znalého českého jazyka.⁹⁾ Z Plzně pocházel také Pavel Viktorín Sekera, který v žádosti poslané arcibiskupovi 8. prosince r. 1608 prosil za udělení stolního titulu a všech svěcení na Suché dni. Kromě zmínky, že měl dávno úmysl věnovati se kněžství, že pochází z katolických rodičů a má v úmyslu »alios ad ovile catholicae religionis adducere«, neuvádí nic o předchozím studiu humanitním, ani theologickém.¹⁰⁾ Sekera byl skutečně vysvěcen. 5. února r. 1609 povolil arcibiskup Lamberk plzeňskému arciděkanovi slavení jeho primice. Bude-li primiciant arciděkana žádat, má ho přijmouti »do učení«, které má udělovat buď sám, nebo některý z jeho kaplanů.¹¹⁾ Hned po primici Sekerově doporučoval Škultét dalšího kandidáta kněžství Jana Cleo, který měl za sebou pestrou minulost. Vystudoval pražskou kolej jesuitů, sloužil u arcibiskupa Zbyňka z Dubé a konečně bojoval také několik let proti Turkům. Arciděkan ho doporučuje ke svěcení jakožto člověka »od kolébky katolického.«¹²⁾ Zdá se, že na řádnou

⁸⁾ Většina těch, kteří zastávali ve správě Církve za arciepiškopátu Lamberkova vůdčí místa, byli vychovanci jezuitského konviktu u sv. Bartoloměje. (V. Cervenka z Věžnova. *Notitia collegii convictorum S. J. ad S. Bartholomaeum. Praeae 1674*). Ještě po desíti letech, za arcibiskupa Lohela, byli získávání kněžskému stavu lidé rozmanitých povolání. Zachariáš Cruciger, kandidát kněžství, býval císařským hudebníkem, Robert Stulberg, lázeňským mistrem. (Arc. archiv. Corresp. Lohelii 11. VII. 1622. Z. Wint. Život c. 441).

⁹⁾ Arcib. archiv v Praze. Recepta. 17. XII. 1607 č. 4/75.

¹⁰⁾ R. 8. XII. 1608 č. 70.

¹¹⁾ *Emanata*. 5. II. 1609 s. 342 . . . paterne requirentes ut ipsius Paulum, si ita necessitas tulerit et tu ab ipso requisitus fueris, sive per te sive per quempiam sacellanorum tuorum in hoc sacerdotis tyrocinio instituere et erudire non tardes. . . (F. J. Zoubek. O věcech církevních na Poděbradsku, Č. čes. musea. 1878, 52. Tam zmínka o P. V. Sekerovi.)

¹²⁾ R. 9. III. 1609 č. 61.

katolickou rodinnou výchovu bylo v nedostatku seminářské výchovy dbáno nejvíce.

Mezi katolické duchovní se z nejrozmanitějších důvodů vtírali lidé nestálí, kteří své přesvědčení snadno měnili a Církvi jen škodili. Proto byl Lamberk při udílení svěcení velmi opatrný, jak dokazuje případ diakona Jana Matheida (Letovina), ostatně původně cizího, moravského, diecesána. V záležitosti jeho svěcení bylo popsáno mnoho papíru. Protože případ Matheidův je pro poznání tehdejší církevní administrativy příznačný, je podán v celé úplnosti. Rozhodující pro zamítavý postoj Lamberkův vůči němu byla informace, kterou o něm podal kardinál Dietrichstein 29. srpna r. 1608. Na Lamberkův dotaz kardinál zjistil, že Matheides, jako prebendář katedrálního kostela v Olomouci, přijal 24. května r. 1603 v Kroměříži subdiakonát a téhož roku v září v Brně diakonát. Zda a kde byl vysvěcen na kněze, kardinál sdělit nemohl. Podle údajů věrohodných osob si přibližně před pěti lety jakýsi jáhen Jan dovolil vykonávat kněžské funkce v Uničově. Když mu bylo za pokání uloženo odebrati se do Říma a tam získat od Apoštolské stolice rozhršení, odešel do Čech a přidal se k husitům.

Dietrichstein vyslovil podezření, že tento diakon Jan a Jan Matheides, o němž Lamberk žádal informaci, jsou totožné osoby. Pro snadnější poznání připojil jeho popis. Líčil, že je prostřední postavy, vlasy má kaštanové barvy, tvář suchou, mluví česky a nějakou dobu býval kazatelem ve Šternberku.¹³⁾ Proti těmto vážným obviněním se Matheides bránil listem určeným Dietrichteinovi, který však zůstal neodeslán v Praze. Do Říma neměl putovati za pokání, nýbrž jako průvodce brněnského probošta Eliáše Hovorky, jak dokazuje doporučující list sufragána Melchiora Pirnesia. Za příprav na cestu kněz Hovorka zemřel a Matheides pro chudobu nemohl cestu uskutečnit. Žil potom u příbuzných jako katolík, nikdy si neosvojoval kněžský úřad, ale doznává, že »učil slovu božímu a šířil slávu Božího majestátu«. Prosil kardinála úpěnlivě, aby mu udělil propustný list do pražské arcidiecése, kde hodlal dosáhnouti kněžského svěcení.¹⁴⁾ Protože kardinál byl zaměstnán mimo svou diecési a nebylo naděje, že by na list rychle odpověděl, rozhodl se Matheides požádati přímo císaře za přímluvu u pražského arcibiskupa.¹⁵⁾ Byl patrně dobrým kazatelem, takže se mu podařilo —

¹³⁾ R. 29. VIII. 1608 č. 66. List Mikuláše Sarkandra ze Skočova, apoštolského protonotáře, brněnského kanovníka a děkana opavského, svědčí, že se přece jen mohlo jednati o rozdílné osoby. Sarkandr podává Lamberkovi zprávu o Janu Matheidovi zvaném Lazebníkovi, který přijal od olomouckého sufragána Melchiora Pirnesia jen diakonát. (R. 9. IX. 1608 č. 68.)

¹⁴⁾ R. 11. X. 1608, č. 67. Utravistický administrator Soběslavský na něho císaři žaloval, že není kněz. (Z. Wint. Život círk. 334.)

¹⁵⁾ R. 28. XI. 1608 č. 16.

což je příznačné pro současné poměry — dosáhnouti i bez vysvěcení na kněze farního benefícia v Praze I. při kostele sv. Martina. Odtud posílal nové listy arcibiskupovi Lamberkovi, v nichž opakoval svou prosbu o udělení kněžského svěcení. Získal i některé preláty, kteří mu prozradili, že jeho žádost zůstává nesplněna proto, že se prý »na odpor staví proti Pánu Bohu, Církvi sv. katolické a knih kalvínských užívá«. Třebaže byl stále jenom jáhnem, podpisuje se »kněz Jan Matheides, na ten čas farář Sv. Martina v Starém a Novém Městech Pražských.«⁶¹⁾ Mezi jeho přímluvce náležel také nejvyšší purkrabí Adam ze Šternberka a nejvyšší sudí Adam ml. z Valdštejna. Oba žádali Lamberka, aby Matheida »zůstávajícího faráře u sv. Martina v městech pražských posvětití a poslední ordines mu udělití ráčil.«¹⁷⁾ Arcibiskup obratem pánuům odpověděl, že by »té a takové vzácné přímluvě rád při sobě užítí dal«, že však chráněncem pánuů se z některých sporných »artikulů nevyvěřil a toho mlčením pominul« a hlavně není propuštěn z pravomoci kardinála Dietrichsteina. Z toho důvodu arcibiskupovi »svěcení vykonati možno není.«¹⁸⁾

Z nedokončeného konceptu listu určeného Dietrichsteinovi je zřejmo, že Lamberk měl s Janem Matheidem značné svízele. Protože sám má mnoho jiných starostí, nechce býti obtěžován osobami, které podléhají cizí jurisdikaci, i prosí kardinála, aby Matheida z jeho diecése odvolal, nebo s ním jinak disponoval.¹⁹⁾ Těsně před počátkem června r. 1609 dovolil kardinál Lamberkovi Matheida vysvětit, ale bylo již pozdě. 5. června kardinál dovolení odvolal a Lamberk se zřejmou úlevou jurisdikci vrací s poznámkami, charakterisujícími osobnost nehodného diakona, který mezi tím veřejně přešel k českým protestantům.²⁰⁾ Byly tedy tedy v tomto případě váhání a rozpaky spojené s udělením presbyteriatu zcela oprávněny. Arcibiskup projevil i přes nápor mocných přímluvců a přes pokoušení získati v nedostatku kléru novou, zdánlivě platnou sílu pozoruhodnou prozíravost.

Náhodné ponámky z úřední korespondence Lamberkovy ukazují, že byli v Praze svěcení také cizinci. Petr Breunwerus žádal 18. listopadu r. 1609

potvrzení o přijatém svěcení, které mu udělil pražský sufragán, protože odchází do své otčiny.²¹⁾ Totéž žádal Jokodus Rodeker »origine Saxo, beneficiatus Hildesheimensis, ne occasione redeundi negligat.«²⁵⁾ Silvestr Awer ocházel zase do Lužice, když v Praze přijal všechna svěcení, neboť se mu tam naskytlo místo při kostele v Budyšíně.²³⁾

Jakub Weinmüller měl abolvovaná studia, dimisorie i stolní titul, který mu zajistila baronka ze Sprinkensteinu. Ke svěcení mu chyběla jen dispens od překážky nemanželského lože, kterou měl na jeho žádost vymoci Lamberk od nuncia.²⁴⁾

Pole starých církevních zvyklostí se světvalo na Suché dny. Dispens od okolnosti času poskytoval nuncius Antonín Caetani, na př. minoritovi Samuelovi Vratiovi s výslovným podotknutím, že může být vysvěcen »extra tempora die Dominico vel alio festivo a quovis catholico antistite.«²⁵⁾

Stolní titul udělovaly kromě arcibiskupa zámožné privátní osoby, zbožné nadace, v případě Adolára Röditzky i křižovnický špitál v Mostu,²⁶⁾ nebo kněží. Tomáš Krispus Chyšský, farář poděbradský a děkan téhož distriktu, prohlašoval, že přijímá »ad titulum mesae« Jiřího Jelenia Bohdačenského »attenta ipsius vitae et morum probitate.«²⁷⁾

Z cizích studentů, kteří v Praze vystudovali, ale jako kněží působili mimo diecési, možno z této doby uvést Tomáše Rathenaua. Byl papežským chovancem v pražském jezuitském konviktu. Po dokončení studií žádal Lamberka o dovolení, aby směl odejít k faráři Adamu Haugiovi do Kladska »in coadiutorem«. Měl tam také rodiče, proto se rozhodl o dovolení žádat, třebaže mu tam bude žítí »inter meros haereticos.«²⁸⁾ Naproti tomu se podařilo rodilému Čechu Martinu Čambiusovi dostat se do arcibiskupského semináře v Nise, kde měl přijmouti svěcení. Žádal arcibiskupa Lamberka o dimissoriales čili propustný list.²⁹⁾

²¹⁾ R. 18. XI. 1609 č. 159.

²²⁾ R. 19. V. 1610 č. 109.

²³⁾ 19. VI. 1610... conditio mea ecclesiae Budyssin policita exiget...

²⁴⁾ E. 16. III. 1609 s. 369.

²⁵⁾ E. 16. III. 1610 s. 10.

²⁶⁾ R. 12. VI. 1611 č. 50.

²⁷⁾ R. 14. XII. 1607 č. 72.

²⁸⁾ R. 8. VII. 1609 č. 193.

²⁹⁾ R. 12. IX. 1607 č. 5.

¹⁶⁾ R. 23. III. 1609.

¹⁷⁾ R. 12. IV. 1609.

¹⁸⁾ E. 15. IV. 1609 s. 440.

¹⁹⁾ E. 16. IV. 1609 s. 407... »Cum satis arduas cum meis habeam occupationes, nollem sane per personas alterius jurisdictioni subiectas, utpote alieno onere gravari... 28. V. 1609 se hlásil jako utrakvistický kněz k České konfessi s Matoušem Nigrinem od sv. Petra, Jiřím Hanušem od sv. Václava a Tomášem Copaciem od sv. Štěpána. (Hrejza, Česká konfesse s. 458.)

²⁰⁾ E. 5. VI. 1609 s. 494... Sane homine isto nihil insolentius et ad omne flagitiorum genus nihil vidi proclivius... oblitus fidei et salutis propriae, opinionem protestantium Regni Bohemiae longe impiusimae palam subscripsit...«

Pány venkovské členy prosíme, aby náš časopis ukázali v místním městském archivu neb městském museu, a přimluvili se, aby Místní národní výbor »Rodokmen« pro museum předplatil. Při větším počtu předplatitelů zvětšíme i obsah, aniž bychom zvyšovali předplatné. Díky!

Hudebníci v starých křestních matrikách hl. farního úřadu u sv. Mikuláše v Praze III.

Emil Trolde

Dokončení.

- Anna Josefa * 5. I. 1732,
Josef Jan * 16. IV. 1754,
Jan Julius * 3. X. 1759,
Jakub Josef * 23. VII. 1762.
Jelínek (Gelynek) Tomáš Matyáš, kantor z Turska;
hoch
Augustin Eberhard Jan * 27. VIII. 1723.
Ježek (Gezsek) Jiří, muzikář; syn
Matěj * 4. II. 1675.
Jiránek František, musicus u hraběte Václava Mor-
zina; děti:
František Pavel * 27. I. 1728,
Marie Anna * 31. VII. 1729,
Marie Anna Dorota * 29. I. 1731.
Kirchner Jan II., musicus, někde muzikář; děti:
Jan * 14. VII. 1751,
Anna * 2. IV. 1755,
Kateřina Veronika * 11. IX. 1759,
Marie Kateřina Terezie * 20. II. 1762,
Anna Marie * 6. IV. 1765,
Magdalena * 28. VI. 1766,
Martin Vojtěch * 6. XI. 1767,
Tomáš * 10. XII. 1769.
Kirchner Jan III., musicus; děti:
Václav Prokop * 1. VII. 1778,
Anna Walburga * 28. V. 1779,
Anna Marie * 16. V. 1780,
Václav * 18. VIII. 1781.
Ludmila * 11. V. 1784,
Michal Tomáš * 29. IX. 1785.
Kirchner Josef z Prahy, Musicus; děti:
Jojtěch Jan * 23. III. 1780,
Marie Anna * 2. VI. 1781,
Ludmila Kateřina * 9. VI. 1784,
Ludmila * 3. VIII. 1784.
Klatka (Kladky) Kašpar, muzikář z Újezda; děti:
Anna Dorota * 11. I. 1718,
Kateřina Terezie * 25. X. 1723,
Terezie Dorota * 6. II. 1726.
Kla(t)ska Václav, musicus; děti:
Václav * 18. IX. 1783,
Marie Anna Terezie * 10. X. 1784,
Antonie Petrie * 12. IX. 1788.
Klein Josef, trubač u pluku Callenberg; syn
Josef * 14. X. 1779.
Köhler (Köehler, Keller) Josef, kantor u sv. Miku-
láše, později školní mistr, učitel; děti:
Josef Václav Jan * 8. XII., 1780,
Františka Barbora Karolina * 29. X. 1783,
Jan Petr Josef * 24. I. 1786,
Karolina Terezie Markéta * 20. VI. 1789.
Kolovrat (Kollowrath) František Antonín, první
vojenský hudebník z kasáren, pak vojenský kapel-
ník; děti:
František Karel * 22. XI. 1734,
Antonín Michal * 9. IV. 1736,
Josef Kašpar * 30. XII. 1737.
Komenda Augustin, musicus; dcera
Kateřina Josefa * 19. IX. 1781.
Kondráb Jan, muzikář; syn
Václav Michal * 22. IX. 1695.
Konvička Václav, musicus civitatis (u obce); děti:
Dorota Zuzana * 28. I. 1731,
Marie Zuzana * 30. I. 1733,
Josefa * 18. II. 1735.
Kopec(z)ký Jan, muzikář, později městský mu-
zikant; děti:
Ludmila Kateřina * 15. XI. 1724,
Alexander * 25. XII. 1725,
Františka Viktorie * 27. II. 1728.
Koráb Jan, muzikář; dcera
Barbora Alžběta * 1. XII. 1697.
Korn František, choralista u sv. Víta; syn
Alois František * 21. X. 1793.
Kosch Filip z Údice, musicus u pluku Batthiány;
syn
Václav Inocenc * 9. I. 1778.
Kovář Martin, školní mistr na Újezdě; syn
Martin * 15. X. 1657.
Kozaszyus Šimon, muzikář; děti:
Václav Jan * 6. X. 1713,
Vojtěch Bartoloměj * 25. VIII. 1714,
Josef Jiří * 13. III. 1716,
Josef Matyáš * 27. II. 1717,
Barbora Alžběta * 14. II. 1722.
Kozák Šimon, muzikář, ale posléze městský muzi-
kant; děti:
Kateřina Dorota * 17. II. 1724,
Jan Nepomuk Matěj * 24. V. 1726,
Václav Martin * 25. IX. 1727.
Kozska Václav, trubač, dcera
Eva Rozina * 9. VII. 1699.
Krátký Václav, muzikář; dcera
Marie Barbora * 7. VIII. 1711.
Kraus Antonín, lituista (tj. hráč na lesní roh)
u hraběte Hartiga; syn
Prokop Jan Nep. Karel Antonín * 25. VI. 1756.
Křivánek Jiří ze Strakonice, muzikář, pak musicus;
dětí:
Anna Kateřina * 20. X. 1765.
Zuzana Johana Nep. Magdalena * 19. V. 1781.
Kunich Jan z Bubenče, musicus; syn
Mratin Josef * 10. XI. 1775.
Kupecký Václav, musicus; dcera
Eleonora Terezie * 14. V. 1736.
Kutnohorský Jan, musicus; dcera
František Rom. Ludmila * 9. I. 1768.
Kutnohorský Vít, choralista u sv. Víta; děti:
Kateřina Alžběta * 9. IV. 1744,
Anna Barbora Johana * 28. V. 1751.

Lang František, muzikář; dcera
Alžběta * 4. XI. 1682.
Lang František Ferdinand, trubač; syn
František Václav Kašpar * 15. VIII. 1710.
Lanz František, musicus; dcera
Marie * 8. IX. 1790.
Laske (Lasky) Josef loutnář; děti:
Marie Anna * 10. I. 1781,
Františka Viktorie * 24. IV. 1791,
František Antonín * 13. VI. 1793.
Lignelius (Lichnelius) Brandýsský, Jiří, Václav,
kantor u sv. Václava; děti:
Jiří Václav * 11. I. 1650,
Dorota Lidmila * 8. II. 1651,
Kristina * 2. I. 1653,
Jan Václav * 8. X. 1656,
Jan Vojtěch * 15. IV. 1658.
Liška Václav, »Mischevensis« (z Mišova?), musicus;
syn
František Seraf. Jan * 4. X. 1779.
Löbl Václav z Rep, musicus; syn
Josef Vít * 14. I. 1777.
Longer Šimon, muzikář; dcera
Anna Marie * 20. VIII. 1666.
Lustich Jan, huboista od pluku Sickingen; dcera
Anna Terezie * 27. I. 1724.
Lyr Tobiáš Arnošt, varhaník u sv. Máří Magda-
leny; dcera
Anna Markéta Suzana * 12. VII. 1678.
Maczek Jiří, musicus; děti:
Marie Kateřina * 13. VII. 1761,
Karel Matyáš * 29. I. 1763,
Josef Václav * 27. III. 1767,
Ludmila Kateřina * 30. V. 1769.
Max Josef, musicus; děti:
Jan Antonín Kryštof * 9. V. 1778,
Kateřina Ludmila * 15. XI. 1741.
May Václav, tibicen (tj. píštěc) od pluku Oggilvi;
dětí:
Kazimír * 13. I. 1736,
Antonín Jan Kř. * 10. I. 1637, — otec »hudbuista«,
Jan Kašpar * 5. I. 1741, — otec »lituista«,
Václav Jan Nep. * 13. V. 1742, — otec »huboista«.
Ma(ye)r(hoffer) (Magerhoffer) František Karel, mu-
zikant u hraběte Morzina; děti:
Anna Veronika Juliana * 15. II. 1725,
František Antonín * 28. III. 1730.
Josef Karel * 25. I. 1733.
Mazzella (Matszella) Mikuláš, musicus caesareus,
(podle Ludv. Ritter v. Köchela: Die Kaiserl. Hof-Mu-
sikkapelle, str. 63 a 67 tenorista u císaře Leopolda I.);
syn
Josef Antonín * 7. III. 1680.
Miczke Jan, varhaník u karmelitánů; dcera
Rozina Otilie Magdalena * 18. VII. 1768.
Moeser Antonín, muzikant od Morzinů; děti:
Eva Alžběta * 26. XII. 1723,
Terezia Josefa * 24. III. 1725,
Ignác Jan * 1. VIII. 1726,
Arnoštka Anna Kateřina * 12. I. 1728,
Anna Barbora Alžběta * 17. XII. 1728,

Marie Anna Magdalena * 26. IV. 1732,
Václav Nikodem Filip * 1. V. 1735.
Myczerlin Jan, muzikář; dcera
Rozalie * 1. V. 1673.
Mýdle Jindřich, písač od regimentu »pod Burgu«;
dcera
Anna Marie * 27. X. 1639.
Naringer Vespasian, musicus z Petřína; dcera
Anna Terezie * 27. VI. 1761.
Neipsa (Neupsa) František, muzikant u hraběnky
Netolické; děti:
Jan Ferdinand * 26. IV. 1787,
František Xaver Jan * 22. XI. 1788,
Václav Antonín Karel * 5. XI. 1794.
Neit Jakub, polní trubač; dcera
Johana * 21. I. 1644.
Novák Jan, vojenský kapelník od pluku Batthiány;
syn
František Ondřej * 11. VIII. 1768.
Novák Josef, musicus z Újezda; syn
Jakub Václav * 7. VII. 1769.
Novák Matěj, muzikář; dcera
Anna Terezie * 26. IX. 1708.
Nygrin Daniel, trubač purkrabího; syn Konstantin
* 17. V. 1667. (Podle rkp. 537 Pražsk. městsk. arch.
obdržel Daniel Nygrin, trubač ze Stříbra, se svými
syny Rudolfem, Konstantinem a Danielem 11. III.
1677 měšťanské právo na Starém městě pražském).
Openridel Ferdinand Karel, trubač; syn
František Ferdinand * 8. II. 1668.
Orschler Jan Jiří, musicus; syn
Jan Josef * 8. XII. 1726.
Ott(o) Ondřej, loutkař; děti
Maria Magdalena * 21. VII. 1650,
Anna Kristina * 11. II. 1651,
Jan František * 11. III. 1653,
Anna Barbora * 13. XI. 1654,
Kateřina * 1. XI. 1656,
Šimon * 15. III. 1658,
Antonín * 17. X. 1659,
Apolena * 15. I. 1662.
Patsch Samuel Ignác, (podle Dlabáče II. 431 Patsch
Samuel Josef, chorregent u sv. Tomáše, 1. VII. 1711);
dcera
Dorota * 30. VII. 1703.
Peringer Kazimír, muzikant od pluku Sickingen,
později vojenský kapelník; děti
Anna Johana Terezie * 30. V. 1723,
Marie Anna Viktorie * 10. X. 1725,
Filip Petr * 13. X. 1729,
Marie Alžběta * 31. VIII. 1734,
Hedvika * 17. IV. 1736,
Dorota Eleonora * 21. II. 1737.
Pešek František z Karlových Varů, musicus od
pluku Batthiány; děti:
Jan Václav * 18. IV. 1777,
Františka Klára * 30. V. 1780.
Podaný Jan, musicus; syn
Augustin Ondřej Benedikt * 28. VIII. 1767.
Pokorný Jan, musicus; děti:
Tomáš Akv. Kajetán * 7. III. 1767,

- Josef * 23. XII. 1768.
Potz Jan Kašpar, musicus u hraběte Morzina; dcera
 Anna Zuzana Kateřina * 16. XII. 1733
Procházka Kašpar, musicus; děti:
 Jan Jakub Kašpar * 20. X. 1711,
 Anna Terezie * 28. IX. 1713,
 Anna Marie * 1. X. 1714,
 Eva * 21. XII. 1722,
 Martin * 10. XI. 1723,
 Dorota * 1. II. 1727.
Pumpa František, musicus u hr. Thuna; syn
 Jan František Romedius * 20. X. 1718.
Pýk(a) Jiří, muzikář; děti:
 Marta * 27. VII. 1654,
 Anna Rozina * 22. II. 1659,
 Marie Andělina * 25. IV. 1661.
Radius Eberhart, varhaník na Strahově; syn
 Jan Jindřich * 28. IX. 1660.
Raychmayer Štěpán z Bavor, muzikář; syn
 Jan Kř. * 25. I. 1770.
Redlich Filip, rodem z Bibersdorfu, choralista dómu
 sv. Víta; děti:
 Marie Anna Rozalie * 30. XI. 1789,
 Rozalie Terezie * 23. IX. 1791,
 Rozalie Terezie * 16. VI. 1796.
Reichenauer Antonín, musicus u hraběte Morzina,
 děti:
 (Jan * 1. I. 1722, viz Dlabach II., 550),
 Václav Josef Emanuel * 18. IX. 1723,
 Šebestián Prokop * 17. XII. 1724.
Richter Vojtěch, muzikář; syn
 Bartoloměj * 24. VIII. 1712.
Rochelt Karel, choralista u sv. Víta; děti:
 Jan Karel Václav * 24. V. 1729,
 Martin Jindřich Kristián * 9. XI. 1731,
 Antonín Felicián * 11. VI. 1734,
 František Karel Kristián * 10. IX. 1736,
 Anna Kateřina * 5. VI. 1738.
Rolejček (Rolegček) Jiří, „hudboista“ pluku Og-
 gilvi; dcera
 Anna Kristina Kateřina * 1. II. 1749.
Ron Václav, muzikant na hradě pražském (podle
 Podlahy Catalogus str. XVII. Václav Vojtěch Rohn,
 gambista, podle Dlabach II., 591 Rona); dcera
 Anna Marie Terezie * 8. XII. 1695.
Rosatius Heřman, musicus u sv. Václava (podle
 Podlahy Catalogus str. XXIV. tenorista); děti:
 Anna Apolena * 9. II. 1735,
 František Václav * 14. X. 1736,
 Anna Barbora * 7. XII. 1738,
 Barbora Veronika * 4. II. 1741,
 Jan Václav Zachariáš * 6. IX. 1743,
 Barbora Marie Anna * 2. VIII. 1745,
 Markéta Barbora Marie Anna * 16. VI. 1750,
 Václav Nepomuk František * 3. XII. 1751.
Roth Josef, varhanář; děti:
 Dominik Josef * 18. V. 1787,
 Ludmila * 20. VIII. 1788,
 Karolina * 12. I. 1790,
 Josef * 7. II. 1791,
 Barbora * 1. IX. 1792,
 Václav * 25. IX. 1794.
Ruprecht Jan Michal, muzikář; dcera
 Lidmila * 19. XI. 1714.
Rydiger Mikušálš, kantor u sv. Víta; dcera
 Kateřina * 30. III. 1681.
Sádlo František, musicus; děti:
 Anna Barbora * 1. XII. 1784,
 Antonín František Rudolf * 11. VI. 1786.
Sedlmayer Jan, huboista u císařského pluku; syn
 Jan Kř. * 21. X. 1759.
Seyche (Swiche) Vavřinec, musicus u hraběte Mor-
 zina; děti:
 František Ambrož * 4. X. 1723,
 Klara Zuzana * 7. VIII. 1729.
Schachau Václav, musicus ze Smíchova; syn
 František Josef Jiří * 23. IX. 1782.
Schillinger Rehoř, varhaník u sv. Václava; dcera
 Marie * 18. II. 1673.
Schir(e)l Antonín, ltuista (pluku Oggilvi); děti:
 Terezie Barbora * 2. XII. 1733,
 Kašpar Martin * 12. XI. 1734,
 Václav * 2. III. 1742.
Schlosser Václav, musicus; syn
 Josef Alois * 20. XI. 1762.,
Schmidt Jan Ondřej, musicus; děti:
 Karel Jan * 17. IV. 1767,
 Jan Nep. Karel * 5. V. 1769.
Schneyder Kryštof, choralista u sv. Víta; syn
 František Vojtěch * 27. III. 1743.
Schöffler Jan Michal (podle Dlabach III. 58 regens-
 chori u maltézů); syn
 Karel Jan Nep. Dominik Ondřej * 26. XI. 1734.
Scholk Tomáš ze Zbraslavě, musicus; syn
 Jan Šimon * 12. I. 1781.
Schuster Josef, komorní hudebník u dvora saského,
 dcera
 Kateřina Karolina * 5. I. 1762.
Schweller František, musicus sv. Víta; děti:
 Anna Kateřina * 12. VI. 1693,
 Josef Xaver * 12. XII. 1695,
 Jan Josef * 25. III. 1698,
 Marie Anna * 26. VI. 1701,
 Josefa Otilie * 20. VIII. 1704,
 Ignác Josef * 5. I. 1707,
 Jan Kristian * 24. XI. 1709,
 František Kajetán * 17. II. 1712.
Sicka Václav, dvorní hudebník u hraběnky Neto-
 lické, později sluha u téže; děti:
 Jan František Václav * 19. V. 1785,
 Barbora * 24. X. 1787.,
Skřivánek Petr Pavel, školní mistr; dcera
 Barbora * 3. XII. 1656.
Smolík Josef, musicus; syn
 Josef Samuel * 8. II. 1750.
Smolík Matěj, huboista u pluku Sickingen; děti:
 Anna Terezie * 20. II. 1731,
 Terezie Apolena * 21. V. 1735.
Souček Josef, zpěvák u sv. Václava; syn
 Ondřej * 19. X. 1711.
S(s)pi(e)g(e)l Leopold varhanář na Ujezdě; děti:
 Antonín Jakub * 17. VI. 1712,

Josef Blažej * 3. II. 1714,
 Jan Jiří * 30. III. 1716,
 Marie Terezie * 18. X. 1717,
 Anna Barbora * 18. I. 1720,
 Michal * 31. I. 1725,
 Anna Veronika { * 4. VIII. 1727,
 Marie Terezie {
 Domini Jan Michal * 31. VII. 1730.
Sperlink Jan, muzikář; nemanž. syn Ondřej St-
 mon * 27. X. 1695; matka Kateřina Czymermonová.
Sstiaimon Petr Jiří, muzikář; dcera
 Anna Alžběta * 30. VIII. 1657.
Staněk (Staniek, Stanka, Stunka) Josef z Libětic
 (Libeticensis, Libchiensis!), musicus; děti:
 Jan Nep. Josef * 4. II. 1778,
 Františka Romana Magdalena * 9. VIII. 1779,
 Marie Anna * 25. IX. 1781,
 Josef František Xaver * 28. VI. 1783,
 Anna Marie * 6. VI. 1785.
Strassius (Straš(y)host) Ondřej Jiljí též Alois,
 z Schreckenfendt, obou práv kandidát, později, 1664,
 muzikant kostela sv. Víta, pak kantor hradu praž-
 ského a konečně 1670 kantor u sv. Václava; děti:
 Norbert * 7. VII. 1659,
 Ondřej Bernard * 11. IX. 1664,
 Augustin * 28. VIII. 1670,
 Lidmila Cecilie * 8. XI. 1672,
 Václav Josef * 6. IX. 1675.
 (S)třebský Mansvet z Kyšperku, musicus; děti:
 Josef Václav * 4. I. 1787,
 Mansvet * 11. IX. 1788,
 Anna * 28. VI. 1794.
Sturm Jan, bubeník pluku lakronského; dcera
 Dorota * 8. X. 1662.
Suchan (Schuhan) Václav z Tuchoměřic, musicus;
 děti:
 Jan Vavřinec * 13. V. 1779,
 Václav Jan Nep. * 22. VI. 1780,
 Anna Ludmila * 28. VII. 1784,
 Terezie Anna * 24. XI. 1786.
Šepka (Schepka) Pavel, musicus u arcibiskupa
 pražského; děti:
 Johana Františka Romana * 11. V. 1777,
 Anna Josefa Barbora * 4. III. 1787.
Šmrha (Schmrha) Karel, musicus; dcera
 Františka Barbora * 27. IV. 1784.
Tentscher (Tentsser a Tenczer) František Karel,
 muzikant, 1743 regenschori u sv. Tomáše; děti:
 František Karel Pavel Zachariáš * 7. IX. 1712, (Dla-
 bač III., 255 ztotožnil tohoto syna s otcem),
 Norbert Jgnác Augustin * 6. V. 1715,
 Jan Mikuláš Romuald Jonáš * 6. V. 1717,
 Eva Anna Marie * 27. VI. 1723,
 Jan František * 26. VI. 1738.
Turner František, musicus; syn
 Karel Josef * 1. VI. 1768.
Tonner (Tunner) Jakub Štěpán, varhaník u sv.
 Václava, 1656 kancelista I. M. C. komory a expedici
 české; děti:
 Rozina Zuzana * 12. II. 1653,

Krescencie Justina * 18. VI. 1656,
 Antonín Bohuslav * 10. I. 1658,
 Terezie * 7. X. 1659.
Trabe Václav, regenschori u P. Marie Vítězné
 u Karmelitánů; děti:
 Jan Nep. Václav * 21. V. 1761,
 František de Paula Václav Bernard * 21. VIII. 1762,
 Anna Magdalena * 29. V. 1764,
 Kateřina Josefa * 21. VI. 1765,
 Josefa Františka * 28. II. 1767,
 Wolfgang Emilian * 9. II. 1769,
 Marie Alžběta Johana Nepomucena * 12. V. 1770.
Tranta Jakub z Roudnice, musicus; děti:
 Jan Nepomuk * 25. II. 1774,
 Václav * 1. IV. 1775.
Třebský viz Střebský.
Tre(j)nský Jakub z Horažďovic (varhaník loreťan-
 ský); dcera
 Kateřina Alžběta * 15. II. 1689.
Trojan Jiří, muzikář, naposledy musicus; děti:
 Anna Marie * 14. IV. 1712,
 Marie Magdalena * 31. III. 1713,
 Rozina * 3. V. 1715,
 František Vavřinec * 29. VII. 1716.
Trun(e)k Martin, muzikář; syn
 Daniel * 16. III. 1651.
Vančura Pavel, musicus u hraběte Morzina; děti:
 Anna Kateřina * 13. VII. 1731,
 Petr Pavel * 6. II. 1736.
Víšek Václav, kantor na Menším městě pražském;
 dcera
 Anna Marie * 30. III. 1667.
Vlach Jan, trubač u nejvyš. purkrabího; dcera
 Marie Anna Josefa * 26. III. 1694.
Vlasák Jan Vít, muzikář, syn
 Jiřík * 23. IV. 1651.
Vocásek Jan, školní mistr ve Svojsčicích, dcera
 Ludmila Alžběta * 26. X. 1770.
Weis František, musicus u hraběte Thuna; dcera
 Marie Anna Terezie * 21. XI. 1787.
Wenisch Josef, Bohemus Hrayditschensis(?), musi-
 kus, později u sv. Mikuláše; děti:
 Maria Magdalena Josefa * 7. III. 1777,
 Marie Anna * 19. I. 1779.
Wenisch Karel, musicus; děti:
 Marie Antonie * 3. VII. 1787,
 Terezie Antonie * 22. X. 1788,
 Josefa * 25. II. 1792.
 tovítského, viz Podlaha, Catalogus str. VIII., IX.);
Wentzl Mikuláš (snad onen kapelník domu sva-
 dcera
 Anna Marie Rozalie * 3. VII. 1682.
Wilhelmy Matyáš, polní trubač; syn
 Kryštof Václav Tadeáš.
Woczasek Jan viz Vocásek.
Zacho (Czacho) Jiří Vilém, musicus; děti:
 Marie Anna Josefa Antonie Alžběta * 19. II. 1734,
 Josefa Filipina Terezie * 21. III. 1735.
Zelenka Matěj, muzikář; syn
 Matěj Jan * 19. I. 1711.
Zýtek (Žítek) Rehoř, muzikář; děti:

František Řehoř * 12. III. 1657,
 Michal * 1. X. 1663.
 Žalostivý Wolfgang, muzikář; děti:
 Jan * 26. VI. 1650,
 Vavřinec * 30. VII. 1658,
 Voršila * 1. IX. 1660,
 Štěpán Jan * 3. XII. 1663,
 Marie * 1. III. 1664.

Jak vidno, byly rodiny starých hudebníků většinou dětmi hojně požehnány. Mělo-li pak každé dítě několik jmen, jak tomu v době baroka bývalo zvykem, mohly se slaviti někde jmeniny snad každý měsíc, ne-li ještě častěji. Z českých patronů se těšilo největší obliby jméno Václav a Lidmila, vzácnější jsou jména Vojtěch, Prokop a Vít. V XVIII. stol. vyskytuje se pak velmi často Jan Nepomuk. V starší době oblíbená ženská jména Barbora a Kateřina se i v XVIII. stol. opakují. Je zajímavé sledovati, jací činitelé působili na volbu křestního jména. Vzalo se podle jména rodičů, kmotrů, svědků, podle členů panovnické rodiny a vrchnosti. Nezvyklé jméno Romedius znal Thunovský hudebník Pompe z rodiny svého zaměstnavatele. Jména Adrian a Norbert volil Fass-

mann, že stavěl varhany na Strahově; jsou to totiž světci z řádu premonstrátského. Také jméno Romnald by poukazovalo k tomu, že Tentscher byl se Strahovem ve styku, ačkoliv není o tom zpráv. Podobně mohli bychom souditi u Jana Kirchnera III. na službu u hraběnky Walburgy Netolické. Varhanář Enoch Capricius pocházel asi z Německa, kde varhanáři měli skorem veskrz jména starozákonná (Abraham, Izaiáš, Josua a pod.).

Víc, než křestní jména budou ovšem naše čtenáře zajímati jména rodná. Tu můžeme konstatovati, že jsou namnoze jména, také jinde u hudebníků se vyskytující, na př.: Alexi(o), Ander(s), Benna, Berger, Bi(e)rman, Blažek, Bock (či Boog), Rot(h) atd. Nalézají se v 10 svazkovém slovníku Roberta Eitnera »Biographisch - Bibliographisches Quellenlexikon«. Tvzení, že hudebnost není dědičnou, je uvedena v pochybnost skutečností, že u mnoha rodin se vyskytuje po celé generace anebo že se po čase zas pojednou objevuje. Snad tedy i naši čtenáři, najdou-li zde některého svého předka, naleznou vysvětlení, proč někdo z nich nebo z jejich rodin jeví pro hudbu zvláštní sklon, který si předtím nemohli nikterak vysvětliti.

O klenotu českého znaku.

Dokončení.

Vlad. J. Sedlák (Litomyšl)

Klenot Jana z Michalovic se neobyčejně podobá klenotu znaku českého krále, a proto je možné vyvoditi z této podobnosti určité závěry. Nepochybují o tom, že lipové lístky srdcovitého tvaru jsou druh drobných ozdůbek, »talier«, o nichž mluví Jindřich z Freibergu a které byly v době Václava II. hojněji rozšířeny. Objevily se náhle a v téže době na různých místech střední Evropy. Ve zmíněném Manessově kodexu písní z doby okolo r. 1300 je vymalován také znak markrabí braniborského Oty IV. (1266—1308), jehož klenot, černé křídlo orličí, je tu po prvé v dějinách braniborského znaku poset vpravo obrácenými lipovými lístky. Max Gritzner²⁰⁾ správně upozornil na to, že tuto ozdobu možno doložiti i na jiných klenotech v nejrozličnějším tvaru, tu jako malé plaménky (někdy na klenotu braniborského znaku), tu jako srdíčka nebo lipové lístky. V každém případě byly však tyto ozdůbky volně zavěšovány, aby narážely na sebe a jasně zaznívaly při každém pohybu nositele klenotu.

Jindřich, mladší syn Meinharda, knížete korutanského a hraběte z Gorice, potomní český král, užíval na pečeti, přivěšené k listině z 15. února 1297, klenotu klobouku s kohoutími pery a se střechou.

s jejíhož okraje visí lipové lístky. Avšak okolo r. 1320 napsal o jeho přílbici člen knížecího dvoru korutanského, Hirzelin, v básni o bitvě u Göllheimu (1298), že »zwen swartze flugel Cherubyn der engel het darauf gedent, mit guldin leubern reich verwent²¹⁾. Tento klenot černého křídla orličího se zlatými lístky náležel hrabatům z Gorice. Jindřich II. a Jan Albert, hrabata z Gorice, měli na pečetech, přivěšených k listině z 4. června 1303, za klenot dvě křídla, upevněná po stranách kbelíkové helmice a posetá lipovými lístky. Téhož klenotu užívali hrabata z Gorice po všechnu 1. pol. XIV. stol. a teprve Meinhard VII. má na pečeti z r. 1368 novou variantu. Na obou křídlech, upevněných po stranách helmice, vidí se hůlka, kolmo odstávající, s níž visí čtyři lístky²²⁾.

Uvedený klenot Meinharda z Gorice připomíná, že lipové lístky nebyly zavěšovány jen na orličí křídla. Lantkrabství durinské a lantkrabství hesenské mají znak, jehož klenotem jsou dva stříbrné rohy bůvolí, z nichž každý je ozdoben čtyřmi tyčkami (větévkami) s třemi lipovými lístky.²³⁾ Bůvolí rohy byly často ozdobovány podobnými

²⁰⁾ Max. Gritzner, Landes- und Wappenkunde der Brandenburgisch - Preussischen Monarchie (Berlin 1894), str. 26.

²¹⁾ ... »na ní rozpjal anděl Cherubín dvě černá křídla, bohatě ozdobená zlatými lístky«.

²²⁾ Alfred R. Anthony v. Siegenfeld, Das Landeswappen der Steiermark (Graz 1900), str. 262 sq.

²³⁾ Gritzner l. c. str. 154 a 159.

tyčkami a ozdobnými předměty. Na př. v české heraldice Trčkové z Lipy měli za klenot červený a stříbrný roh, z nichž každý byl prostrkán šesti praporečky stříbrnými a červenými střídavých barev.²⁴⁾

Ošem v české heraldice jsou doložena také křídla, ozdobená lipovými lístky. V osmé knize zemského soudu olomouckého, nadepsané »Liber domini Petri de Cwarar alias de Straznycz« a obsahující zápisy z let 1412–16, je vymalován erb Petra z Kravař a ze Strážnice (1389–1434): červený štít se stříbrnou zavinutou střelou, kolmo postavenou, nad nímž se vznáší kolčí helm s červeno-stříbrnými fafrnochy a s klenotem dvou křídel orličních, z nichž spodní je zlaté a vrchní černé s 26 zlatými lístky (10 + 8 + 6 + 2).²⁵⁾ Klenotu křídel se srdcovitými lístky užívali i jiní členové rodu pánů z Kravař, a také Kunka z Kravař a z Boskovic († 1510), vnučka jmenovaného Petra z Kravař a poslední toho jména po vřeteně, měla tento klenot na pečeti.²⁶⁾

Páni z Kravař byla větev rodu Benešoviců, k němuž patřili i páni z Tvorkova. Erb Pertolda Tvorkovského v XI. knize zemského soudu opavského skládá se z rodového štítu a z klenotu, jímž jsou dvě černá křídla se zlatými lipovými lístky.²⁷⁾ Tolik na Moravě a v Slezsku. V Čechách užívali podobného křídla páni z Vartenberku, jak o tom zpravuje Paprocký²⁸⁾ a také Kolář, jenž viděl v rukopise č. 8330 Národní knihovny ve Vídni vartenberský erb s klenotem složených křídel, z nichž na předním bylo 27 lipových lístků.²⁹⁾

Zlaté lipové lístky v klenotu českého znaku nebyly původně jeho podstatnou částí. Byl to spíše jen módní předmět, který byl vynecháván, dokud se nestal nutným a vžitým doplňkem. V 1. pol. XIV. stol. se nevidí lístky na př. na korunovační pečeti krále Jana, užívané v letech 1311–21, a na jezdecké pečeti markraběte Karla. Zato je orličí křídlo s nepravdělným počtem lipových lístků doloženo na jiných památkách, na př. na jezdeckých pečetech krále Jana z dvacátých let XIV. věku.³⁰⁾ Polepšený klenot se dostal také na pečeti některých českých měst král., užívajících na městské pečeti úplného znaku královského. Objevuje se nejdříve na pečeti Kutné Hory z r. 1308, kde štít s českým lvem nese na levém rohu kbelí-

kovou helmici s dvěma složenými křídly, z nichž přední viditelné je ozdobeno řadou několika málo zřetelných lístků, a na pečeti města Slaného z počátku XIV. stol., kde klenot českého znaku dává kbelíková helmice, nesená pacholíkem a ozdobená bohatě splývající rouskou a křídlem s dvěma řadami lipových lístků (8 + 6). Naproti tomu jiná česká města užívala starého klenotu. Tak město Nová Plzeň si pořídilo koncem XIII. stol. typář, v jehož pečetním poli se nachází brána mezi věžemi. V bráně stojí český král, zobrazený jako rytíř v plné zbroji. V pravici drží tasený meč, v levici štít s českým lvem a na hlavě má helmici s klenotem orličího křídla bez lístků. Nad branou vyrůstá dívčí postava, držící v pravici banderium s českým lvem a v levici týž praporec se znamením orlice. Město Most pečetilo r. 1312 pečeti s obrazem brány a věže, rozdělených řekou a spojených mostem, nad nímž se vznáší erb českého krále se starým klenotem bez lístků. Konečně se od r. 1328 objevuje častěji pečeť města Ústí nad Labem, na níž se spatřuje štít s českým lvem, který má na hlavě prilbu s klenotem orličího křídla, příliš drobného, než aby se lístky mohly na něm uplatnit.³¹⁾

Z Horní Lužice je povědoma pečeť města Zhořelce z r. 1298, v jejímž pečetním poli je obraz hradby s dvěma věžemi. Na místě brány se spatřuje štít s českým lvem, nad nímž se vznáší kbelíková helma s klenotem křídla bez lístků.³²⁾ Přijetím znaku českého krále na městskou pečeť Zhořelec vyjádřil příslušnost k českému království, ke kterému patřilo území budoucího Zhořelecka již od 2. pol. XI. stol.

V cizině vznikla okolo r. 1340 tak zvaná curyšská sbírka znaků, v níž byl český erb namalován podobně jako ve starší sbírce Manessově. Jen počet lístků je tu menší, patnáct (8 + 7).³³⁾ Naposled se třeba zmínit o tom, že klenot orličího křídla, není povědomo, zda s lístky, měl na prilbě Jan Lucemburský, když se, nedbaje slepoty, vrhl do bitevní vřavy na polích u Kreščaku.³⁴⁾

25 »Nepřítelé sobě steskú,
když supové křídle bleskú,
pod nimaž ten rytíř drahý
28 křičieše své heslo »z Prahy!«

²⁴⁾ V. Král z Dobré Vody, Heraldika (Praha 1900), str. 290.

²⁵⁾ Die Landtafel des Markgrafthumes Mähren (Brünn 1856).

²⁶⁾ Frant. Dvorský, O starožitném panském rodě Benešoviců, část II. (Brno 1910), str. 170.

²⁷⁾ A. Sedláček, Českomoravská heraldika (Praha 1925), str. 26.

²⁸⁾ Paprocký, O stavu panském, str. 250.

²⁹⁾ Sedláček, Heraldika, str. 16.

³⁰⁾ O. Posse, Die Siegel der deutschen Kaiser und Könige von 751–1806, díl I.–II. (Leipzig 1909 sq.). Ametystová destička s pečetním prstenu Jana Lucemburského, popsána Frant. Benešem v Památkách arch. a míst., díl VII. (Praha 1868), str. 61, a chovaná v Národním museu v Praze, je novodobé falsum.

³¹⁾ Vojtíšek, O pečetech a erbech měst, str. 19, 32, 33, 35, 43 a tab. III, VI, VIII, IX, XI.

³²⁾ Hauptmann, Das Wappenrecht, str. 123.

³³⁾ Walther Merz und Friedr. Hegi, Die Wappenrolle von Zürich (Zürich und Leipzig 1930), str. 17 a tab. III. č. 25.

³⁴⁾ Prameny dějin českých, díl III. (Praha 1882), str. 238. Dotýkám se tu nepravděpodobné pověsti o tom, že klenot princů z Walesu pochází s prilbice Jana Lucemburského. Tato pověst by vyžadovala rozpravu, a proto odkazuji na poznámku, již učinil Jireček u vydání uvedené básně, dále na literaturu v Zibrťově Bibliografii české historie, díl II. (Praha 1902), str. 1047, a na poznámky F. Hauptmanna, Das Wappenrecht (Bonn 1896), str. 287.

Teprve od druhé poloviny XIV. stol. byly zlaté lipové lístky pravidelnou částí klenotu českého znaku a zůstaly jí navždy, i když nebyly vždy upevňovány přímo na křídlo. Ve druhé polovině tohoto století lze totiž shledati český znak s klenotem černých křídel orličích, kde lístky byly zlatem vyšívány na černou roušku, ovíjenou kolem křídel. Tento klenot neměl červeno-stříbrné fafrnochy, neboť černá rouška se zlatými lístky splývala po zadku helmu a učinila je zbytečnými. Nejstarší známý doklad tohoto způsobu klenotu je z poloviny XIV. stol. v Gelrově štambachu, kde jsou klenotem českého znaku (korunovaného stříbrného lva se zlatou zbrojí na červeném štítě) složená křídla orličí, ovinutá rouškou s dvaceti viditelnými zlatými lístky. Ta rouška splývá, jsouc ozdobena dalšími patnácti zlatými lístky, po zadní části helmu, opatřeného královskou korunou s křížkem v čele.³⁵⁾ Jiné doklady lze nalézt v kodexech, pocházejících z knihovny krále Václava IV. Tak v nedokončené šestidílné německé biblí, již dal pro Václava IV. zhotoviti mincmistr M. Rotlew, spatřuje se štít s českým lvem a štít s říšskou orlicí, které oba mají týž klenot, totiž korunovaný kolčí helm s dvěma černými křídly, ovinutými rozhozenými zlatými lístky. Rovněž tu rouška vyplývá z pod koruny a kryje helmu. Podobné vymalování je ve Zlaté bule, rovněž z Václavovy knihovny. Tu je spojení helmu s klenotem zakryto točením a na ní spočívající korunou s křížkem v čele.³⁶⁾ Z počátku XV. stol. je doklad v tak zvaném Gelnhausenově kodexu horního práva jihlavského, kde je český klenot několikrát namalován jako kolčí helm, nesoucí královskou korunu a černé křídlo, ovinuté nazad splývající rouškou se zlatými lístky.³⁷⁾

Máme-li vysvětliti, jak vznikl nový způsob klenotu českého znaku, tu třeba si uvědomiti, jak býval klenot křídla zhotovován. Na pečeti českých králů a na některých kamenických pracích, jež budou ještě uvedeny, bylo křídlo znázorněno tak, jak se spatřuje v přírodě, se všemi péry, odstupňovanými od nejmenších k největším. Ve skutečnosti byla křídla zhotovována z dřevěné desky, do jejíhož horního okraje byla pera napichána. Krásný vzor je na východním průčelí mostecké věže staroměstské, kde se spatřuje nad branou mimo jiné také socha sv. Víta, již vzdávají

pochtu dva znaky, po pravici erb říšské orlice a po levici erb českého lva. Oba erby jsou opatřeny týž klenotem z kamene plasticky zhotoveným, totiž kbelíkovou helmicí s fafrnochy a se složenými křídly, nepravidelně posázenými lipovými lístky. Orličí křídla se skládají v tomto případě z jakési kamenné pochvy, posázené lístky, z níž vynikají pera³⁸⁾. Celek vzbuzuje zdání, jako by pera byla ovinuta rouškou, leč jde jen o klamný dojem, protože pokrývka helmy není posázena lístky, a není proto s křídlem v jednotě. Jestliže byla křídla zhotovována uměle z dřevěné desky, potom se domnívám, že rouška se zlatými lístky měla zakrývatí neozdobnou dřevěnou část klenotu. Tento výklad podporuje černá barva roušky, která tak splývá s černým křídlem.

Třeba však zdůrazniti, že se uvedený způsob klenotu českého znaku vyskytuje jen na malbách. Práce z kamenických hutí druhé poloviny XIV. stol. jsou bez roušky, ale vždy posázeny lístky. Byl již popsán společný klenot českého a říšského znaku na mostecké věži staroměstské, práce z osmdesátých let XIV. věku, a mohou býti také uvedeny jiné doklady. Především třeba jmenovati český znak na gotickém arkýři památného Karolina, kde klenot složený z orličích křídel s dvěma řadami per je ozdoben dvěma řadami lipových lístků (11 + 10). Tu jsou lipové lístky vypracovány do nejmenších podrobností i s řapíkem a hlavním nervem. Pod krytou chodbou, ležící na obloucích a vedoucí z vladislavského traktu pražského hradu do královské oratoře v chrámu sv. Víta, je vchod do chrámu s gotickým profilovaným portálem, v jehož hrotu je vytesán znak království českého. Nad portálem se vznášejí kbelíková helma, opatřená nazad vlající rouškou a křídlem o čtyřech řadách per a třech řadách lístků (6 + 6 + 5)³⁹⁾. Uvnitř v chrámu třeba upozorniti na plastiku na tumbě Přemysla Otakara II. ze sedmdesátých let XIV. stol. Na této tumbě leží mrtvý panovník v plné zbroji, mající pod hlavou orličí křídlo, poseté lístky jetelového tvaru i s řapíky.⁴⁰⁾ Podobná plastika se spatřuje také na tumbě Břetislava I. z téže doby.

V Brně na bývalém českém domě je český znak, jehož klenotem je křídlo se třemi vypuklými liniemi a s osmnácti lipovými lístky mezi nimi uzavřenými (7 + 6 + 5).⁴¹⁾ Ve Slezsku v reliefu nad vchodem do vřatislavské radnice se spatřuje sedící lev s dvěma ocasy, jenž má v pravé tlapě korouhev s českým lvem a na hlavě kbelíkovou přilbu s pokrývkou a s klenotem orličího křídla o pěti lístcích.⁴²⁾

³⁵⁾ V. Král z Dobré Vody, Heraldika (Praha 1900), tab. XXXVI. Strochl, Heraldischer Atlas (Stuttgart 1899), tab. XXII. K. Schwarzenberg vyslovil v Erbovní kněžce na rok 1935 (Praha 1935), str. 14, mínění, že tato koruna je říšskou císařskou korunou. Proti tomuto mínění uvádím, že táž koruna je v klenotu českého znaku na Pražské bráně v Praze, tedy na práci z 2. pol. XV. stol., kdy český král nebyl zároveň říšským císařem. Srv. Jos. Mocker, Pražská věž v Praze (Praha 1889), tab. VIII.

³⁶⁾ Dějepis výtvarného umění v Čechách, díl I. Středověk (Praha 1931), str. 328, 330, obr. č. 256 a tab. č. VII.

³⁷⁾ Vojtíšek, O pečetech a erbech měst, tab. XXI.

³⁸⁾ Jos. Opitz, Sochařství v Čechách za doby Lucemburské. Díl I. (Praha 1935), str. 106.

³⁹⁾ Ant. Podlaha a Kam. Hilbert, Metropolitní chrám sv. Víta v Praze (Soupis pam. hist. a uměl., Praha 1906), str. 21.

⁴⁰⁾ Opitz, Sochařství za Lucemburků, tab. 31. Podlaha-Hilbert, Chrám sv. Víta, str. 155 sq.

⁴¹⁾ Král, Heraldika, str. 186.

⁴²⁾ Vojtíšek, K otázce erbu českého krále, str. 14.

Bylo by možné uvést i jiné příklady,⁴³⁾ zejména doklady z XV. stol. a z potomních dob, leč tyto příklady nepřinášejí již nic nového a jen potvrzují, že od druhé poloviny XIV. stol. měly Čechy dvojí klenot černých křídel orličích, jednak křídel posázených nepravidelným počtem zlatých lístků a stojících na červeno-stříbrných pokrývkách, jednak křídel bez pokrývek, zato však s černou rouškou se zlatými lístky, ovinutou kolem křídel a splývající po zadku helmy. Oba klenoty měly touž platnost a oba byly v osmdesátých letech XVI stol. pojaty do štambuchu Konráda Grünenberga.⁴⁴⁾ Na tabulce č. IIII. mezi znaky světských kurfiřtů je znak českého krále vyma-

⁴³⁾ Tu poznamenávám, že klenot českého znaku na rohu staroměstské radnice je novodobý. Na lavírované kresbě perem od Ludwiga Kohla z r. 1808, chované v archivu hlav. města Prahy, se spatřuje na daném místě jen otlučení zbytek. Srv. Z. Wirth. Praha v obraze pěti století (Praha 1932), č. 83.

⁴⁴⁾ R. Graf Stillfried-Alcántara und Ad. M. Hildebrandt, Des Conrad Grünenberg, Ritters und Burgers zu Costanz, Wappenbuch (Görlitz 1875).

lován jako červený štít se stříbrným dvouocasým lvem ve skoku, opatřeným stříbrnou zbrojí a zlatou korunkou. Na štítě spočívá zlatá turnajská helmice s červeno-stříbrnými pokrývkami a se zlatou korunou, jež nese bílé křídlo, poseté sedmácti zlatými lipovými lístky. Bílé křídlo v klenotu Grünenbergova vymalování českého znaku zůstalo jistě jen nedopatřením nepokryto černou barvou. Naproti tomu na tabulce č. XX. je český znak vymalován jako červený štít se stříbrným dvouocasým lvem ve skoku, opatřeným zlatou zbrojí a zlatou korunkou. Zlatá turnajská helma nad štítem je pokryta černo-zlatými pokrývkami, jež jsou na vrchu posety zlatými a na rubu černými body. Na pokrývkách leží zlatá koruna, ozdobená drahokamy, a černé křídlo orličí, poseté i na perech zlatými lístky. Grünenbergova kresba tohoto druhého klenotu českého znaku není úplně správná, lze ji však dobře odvodit od starších vymalování výše popsanych. Častěji se ovšem vyskytuje starší klenot křídla s lístky, spočívající na pokrývkách v barvách štítu, a tento klenot na- byl opět převahu.

Rod Kršňákův z Božetína a Karlsperka.

Roman Cikhart

Rod Kršňákův žil na Tábořsku ve dvou odnožích. Jedna usazena byla v Balkově Lhotě na dvoře, kde je nyní statek rodu Novotných (čp. 6), druhá se připomíná v Táboře od samého založení města.

Na dvoře ve Lhotě jmenuje se do r. 1541 svobodník *Martin Kršňák* a po něm synové *Jan*, *Jiřík* a *Václav*, kdežto druhou část vsi prodaly dcery *Víta Kršňáka* Alena a Dorota r. 1551 i s poustkou Hnátovskou ve Svrabově Petru Kotečnickovi z Domaslavě. Na dvoře jmenuje se potom *Václav*, jenž držel tvrz, dvůr popl. a 2 dvory kmecí s poustkou Husákovskou ve Lhotě a Hnátkovskou ve Svrabově. Týž koupil si potom v Táboře dům (nyní čp. 160) a nazýván je v zápisech krejčím. R. 1559, 4. ledna nadán byl se svým příbuzným Petrem Červem titulem »z Božetína«¹⁾ a erbem, který před-

stavoval na modrém štítě kohouta na jedné noze stojícího, vpravo obráceného, přikryvadla modrá a žlutá a nad helmem téhož kohouta. Psal se potom »Václav Kršňák Božetínský z Božetína a na Lhotě«. Dům v Táboře prodal po vyhoření r. 1565 Pavlu Koláčníkovi, dovoliv mu na stavbu vzíti dřevo ze svých lesů v Prodajnici a s druhé strany vsi Lhoty.

Po Václavovi dědili synové *Jan*, *Jiřík* a nezletilí *Petr* a *Adam* a měli spory se spoludržitelem Lhoty Zikmundem Malovcem o pole nad Velkým rybníkem (1579). Po smrti bratří stal se jediným pánem na Lhotě Petr, smluviv se (1583) s Kedrutou z Ježova, vdovou po nejstarším bratru Janovi. Tato i na místě Anny, dcery své, poháněla r. 1582 měšťany tábořské proti jmenovanému Malovcovi, jakož i proti Václavovi Voračickému z Paběnic, Zikmund pak poháněl je proti Kedrutě, Janovi Kršňákovi a Kateřině Kršňákové z Božetína na místě Petra a Adama let nemajících. Proti výše jmenovanému Václavu Kršňákovi poháněla tábořské měšťany r. 1565 Marketa Kotečnicková z Domaslavě.

¹⁾ Petr Červ držel (1542) dvůr v Božetíně a dvě poustky v Záběhlicích; r. 1550 se o něm poznamenává, že »jest svobodníkem a dělá se zemanem«. V Božetíně připomínají se potom r. 1572 syn Petr, 1589 Václav na dvoře Dopecovském (tamže 1594 Adam Václav). Václav Červ z Božetína, svobodník v přítomnosti Tomáše mlynáře, jinak Lapáčka, zetě svého, v Táboře oznámil před p. purkmistrem a pány, že těch 30 kop, kteréž mu Tomáš dlužen jest, dává vnoučatům svým Adamovi, Václavovi, Vavřincovi, Ondřejovi, Anně a Marketě (1546, arch. tábor.). Jindřich Červ z Božetína uvádí se 1594 jako vachtmistr nad pěšimi ve výpravě Petra Voka z Rožmberka (Březan, str. 160). Jest to snad onen Jindřich Červ v Dobřejově, po němž 1614 vdova Kateřina Sádlová splácí obci jistebnické dluh 15 kop míš. (Reg. purk-

mistr. v Jistebnici). Bohuslav (1594 na dvoře v Božetíně) měl účast v odboji českých stavů, byl však vedle král. výpovědi z 2. pros. 1623 pokuty osvobozen a 1621 obnoven mu šlechtický stav. Zemřel asi 1630. V soupise svobodníků z r. 1789 (Tvrď, Pragm. Gesch.) uvádí se 5 členů rodu Červů jako svobodníků, avšak bez predikátu.

Petr prodal r. 1587 ves Lhotu Čelákovskou, jak se tehdy Balkova Lhota jmenovala, s dvorem popl., poplužím, sídlem, dvory kmecími, krčmou svobodnou atd. obci města Tábora, měl pak dům v Táboře (nyní čp. 324) až do r. 1591, načež držel statek Chlum u Jistebnice, ale i ten prodal r. 1593 za 445 kop panu Zdeňku Popelovi z Lobkovic, načež získal dvůr v Čelkovicích pod Tábořem, na němž se r. 1602 v jistém svědectví na Táboře připomíná.

Zakladatelem odnože tábořské byl snad Martin či *Mareš Kršňák*, známý jako hejtman tábořský, připomenutý r. 1428 při obléhání Bechyně a r. 1434 v bitvě u Lipan, kde spolu s Jírou Ušatým dostal se do zajetí. V nejstarší gruntovní knize tábořské z r. 1432 jmenuje se zedníkem a nazýván »chudým«, ač si téhož roku koupil dvůr na předměstí tábořském od Matěje Hradeckého za 4 kopy bez 10 gr., 1436 směnili dům s Janem Pivovarem a r. 1439 koupil jítro od Jana Brady za 72 gr. Císař Zikmund zapsal mu r. 1437, 30. ledna ves Útěchovice na Pacovsku, jež potom před r. 1460 přešla v majetek obce tábořské.

Teprve z r. 1534 máme zprávu o dalším Kršňákovi v Táboře. Je to *Jakub* jinak *Kuba Kršňákův*, jinak též *Jakub Pekárek*, jenž prodal dům (nyní čp. 184) i jiný dům u hradu (nyní již zbořený). Téhož roku připomíná se *Václav Kršňák* v radě tábořské. Zemřel r. 1542. S manželkou Magdalenou měl syny *Jana*, *Martina* a *Adama* a dcery *Annu*, *Kristinu*, *Marketu* a *Kateřinu*.

Jan, zvaný starší, byl rovněž radním a r. 1585 i správcem statků obecních na Táboře (»úředníkem«). Zdědiv po otci dům v Táboře (nyní čp. 101), přikoupil k němu též dům sousední (čp. 102). Zůstavil syny *Adama* a *Jáchyma* a dceru *Kateřinu*.

Jmenovaní synové přijati byli od Jiřího Karolidesa za erbovní strýce, pročez majestátem ze dne 16. října 1604 dostalo se jim příjmi »z Karlšperka« a erbu: na štítě polovičním, vpravo žlutém, vlevo černém, stojí na třech pahrbcích dva lvi opačných barev, spjatí zadními rozkročenými nohama, s korunkami na hlavách a žezly v předních nohou, na turněřském otevřeném »šturmhaubu«, dvě černá a žlutá pera, barvami střídavě za sebou položená.

Adam koupil r. 1588 dům v Táboře (čp. 230) a zabýval se prodejem suken ve velkém. Měl i jiný dům ve městě (čp. 146), který r. 1056 prodal. Manželka jeho slula *Anna*. Zemřel r. 1619, přežil r. 1617 zemřelého bratra *Jáchyma*. Tento žil no domě nyní čp. 101 v Táboře a měl tu i jiný dům (čp. 142), 1610 ujal dům Petržilkovský (čp. 271) a 1614 ujal i dům čp. 178. V obecním pak domě (čp. 116) vedl se sestrou *Kateřinou* šenk. Dědili po něm syn *Pavel* a dcera *Dorota*, provdaná za *Jana Kralovického Senožatského*.

Současně žil *Karel Kršňák z Karlšperka*, jenž si koupil r. 1623 chalupu Strakovskou v Čelkovi-

cích za 80 kop, polovina kupní ceny byla mu však poražena za církevní službu varhanickou.

Pavel, jsa víry podobojí, odpíral r. 1623 jíti ke zpovědi, prohlásiv s jinými sousedy, že od víry, ve které byl vychován, neustoupí, a k víře katolické, ke které předešli císařové nikoho nenutí, přistoupiti nemůže. V Táboře držel několik domů (čp. 142, 143, 230 a pohledávku na domě čp. 101), z nichž dva (čp. 142, 143) se sestrou *Dorotou* prodal, ale r. 1628 zase jiný dům (čp. 238) koupil.

S manželkou *Markytou*, dcerou *Severina Tománka*, úředníka na Kamenici, dostal se v držení domu čp. 230 a dvoru. Na jmenovaném domě byl potom syn jeho *Jáchym*, soukeník, jenž se stal r. 1671 mistrem, a měl zde šenk piva a skrovný obchod prádlem. Majitelem domu byl vlastně od r. 1666 po své matce *Markytě* druhý syn *Severin František*, který však r. 1685 postoupil jej zmíněnému bratrovi.

V soupise z r. 1651 uvádí se na Táboře *Maruška Kršňáková*, 52letá, se synem *Jáchymem*, 20letým, a dcerou *Kateřinou*, 17letou, všichni katolíci.

Jáchym zemřel r. 1690, zůstaviv sirotky *Zuzanu Abelovou*, o níž poznamenáno, že je toho času na vojně, *Ludmilu Augustinovou*, *Severina*, *Tomáše*, *Václava Františka* a *Jana*, zvaného *Ččovského*, jenž obdržel r. 1691 attestaci dobrého chování.²⁾

Z dětí těchto ujal dům na Táboře nejstarší *Severin*, úředník na panství protivínském, který, nebydliv v Táboře, usadil na domě svého bratra *Václava Františka*, perníkáře. Tento oženil se r. 1700 s *Alžbětou Brisighelli*, snad *Italkou* zvanou podle stejnojmenného města v Itálii, patrně rodiště. Aby mohla hověti své vášni, otrávil ji roku následujícího svého manžela, začez cestou milosti odsouzena k doživotnímu vězení, ale po r. 1721 není o ní zpráva.

Z tohoto nešťastného manželství vzešel snad *František Kršňák*, narozený 23. listopadu 1701 a zapsaný jako syn *Václava* a *Alžběty Kršňákových*, ač se také uvádí nějaký sirotek *Václav*, jenž se učil r. 1722 perníkářem.³⁾

Po smrti bratrově postoupil *Severin* dům druhému bratru *Janovi*, po němž se již r. 1721 jmenuje vdova *Terezie*.

Janův syn *Jan Jakub*, pekař, držel domy nyní čp. 115, 221 a 230, jakož i dvůr na předměstí v Táboře. Byl r. 1729 obecním starším a v letech 1736—1745 radním. S manželkou *Apolenou* měl četnou

²⁾ V matrikách tábořských zapsány jsou děti *Jáchyma* a *Kateřiny Kršňákových*: *Tomáš* nar. 20. pros. 1671, *Václav* nar. 8. září 1674, druhý *Václav* nar. 21. květ. 1678, *Jan* nar. 4. pros. 1680, *František* nar. 8. února 1683. *A. Sedláček* (Ottáv Slov. nauč.) uvádí jako syny *Jáchymovy* *Václava*, *Jana*, *Severina*, *France* a *Viktorina*. Tento oddán byl 11. září 1708 s *Marií Řepovou*.

³⁾ Jiní *Václav* a *Alžběta Kršňákovy* měli rovněž syna *Václava* nar. 17. břez. 1729 a *Václav* a *Anna* dceru *Kateřinu* nar. 25. břez. 1715. (Matr. tábor.)

rodinu, většina dětí však zemřela v útlém dětství.⁴⁾ Synu *Janu Václavovi*, městskému obročnímu, a manželce jeho Anně postoupil dům čp. 230, ale r. 1738 vyměnil si jej za jiný čp. 115).

Po Janu Václavovi dědily r. 1760 dcery Magdalena a Kateřina, provdaná po první Driusová, po druhé Aglerová. Bratr jejich *Antonín*, král. pošt-

⁴⁾ V matr. tábořských se jmenují: Antonín nar. 5. března 1707, dvojčata Kateřina a Magdalena nar. 16. dub. 1708, Jan nar. 10. června 1709, Magdalena nar. 5. květ. 1711, Anna nar. 16. června 1712, Kateřina nar. 19. října 1713, Anna nar. 19. června 1716, Magdalena nar. 23. června 1718, Terezie nar. 17. října 1720, Anna nar. 23. října 1722, Eleonora nar. 29. srpna 1724, Kateřina nar. 20. list. 1727, Kateřina nar. 28. dubna 1729 a Karel nar. 4. června 1734.

⁵⁾ Jan Kršňák s manželkou Annau Krotkou, s níž byl oddán 12. února 1732, měl dcery Annu nar. 29. října 1732, Kateřinu nar. 1. září 1734, Annu nar. 12. března 1736 a Barboru nar. 26. list. 1738 již po smrti otcově.

mistr, žil na domě čp. 115, který postoupil jmenované sestře Kateřině.⁵⁾

Severin Kršňák, úředník na Protivíně, měl syny Jana Tadeáše a Josefa Cyrila, jimž dne 12. srpna 1739 přiznán byl »alter Ritterstand« a inkolát. Onen býval konšelem v Táboře a zemřel ve vysokém věku dne 16. října 1766. Josef Cyril však se vystěhoval z Tábora a zemřel 1742.

Poslední z rodu Kršňáků v Táboře byl *Matěj Kršňák z Karlšperka*, který koupil r. 1819 dům (čp. 47) na Klášterním náměstí v Táboře a měl v něm lékárnu (nyní hostinec »u Janovských«), donedávna zvaný »Na staré lékárně«. Prodáv ji Janu Hanisovi, zemřel r. 1835. Manželka jeho Klára roz. Hablesreuterová koupila v Táboře dům (čp. 62), prodala jej však opět Jos. Hruběšovi.

S lékárníkem Matějem Kršňákem vymizel z Tábora starý rod Kršňákův, jenž žil v jeho zdech od samého založení města po dobu plných 400 let.

Staré rody na Těšínsku.

† Vincenc Prasek*)

Rodopis Těšínska jest u nás dosud chudý, zprávy o jeho pramenech skrovné a ucelených zpracování není. Dvě práce tu stále zůstávají praktickému rodopisci pomoci nejzávažnější a vlastně jedinou: Davidkova sídelně-demografická kniha »*Osídlení Těšínska Ualachy*« (Praha 1940), s dvěma velmi cennými soupisy rodů podle nejstarších těšínských urbárů z let 1577—1692, a předtím článek »*Gruntovní a sirotčí registra na Těšínsku*«, jež uveřejnil Vincenc Prasek roku 1907 v svém »*Selském archivu*«, roč. VI, str. 93—106.

Prasek v něm s hlediska významu, jež mají stará dědinská registra pro dějiny selské a drobný místopis, informuje zcela krátce o počátečním roku jednotlivých register, pokud je sám shledal a prohlédl, načež téměř z každé obce otiskuje několik výpisků o změnách v držení mlýnů, fojtství, folvarků, volenstev a tu a tam i některých obyčejných gruntů od konce XVI. do XVIII. století. Tak v těchto výpiscích nashromáždil velmi mnoho zpráv jak o významnějších nebo majetnějších rodech selských, tak i o úřednické šlechtě a vrchnostenských držitelích, — a protože jsou tyto zprávy pro rodopisce snůškou tak důležitou jako zároveň v původním Praskově článku nepřehlednou, — otiskují je pro rychlou orientaci formou úplného rodopisného rejstříku

k celému onomu článku Badatelské shledávání purkrechtních pramenů i výběr výpisků z nich (jakož i většinou český pravopis nebo české tvary jmen psaných často i dnes ještě pravopisem popolštěným a slezskými tvary nářečními, na př. Kyša - Kisza, Mrázek - Mrózek - Mruzek) zůstává tu ovšem právním prvenstvím Vincence Praska, a proto také tisknu tento rejstřík, jež nazývám po praskovsku prostě »Staré rody na Těšínsku«, pod zvěčným jménem Praskovým.

V rejstříku arci není zachyceno bohatství všech starých rodných jmen z celého Těšínska, nýbrž jen Praskův výběr z nich; neboť Prasek ve své době ještě nestál na stanovisku rodopisném, žádajícím vypracovat z gruntovních knih aspoň úplný soupis rodných jmen s udáním, kdy a kde se které vyskytuje. Prasek tu s hlediska rodopisného jen bezděčně, zato však vydatně nabral z pramenných hlubin purkrechtních, aby napojil hlavně náš selský dějepis, — ale z jeho načerpání může dnes svou žízeň hasit i právě rodopisec. Všechny staré gruntovní knihy ze všech obcí celého historického Těšínska Prasek ve svém článku nezaregistroval: zahrnul do něho jen obce, jejichž stará gruntovní nebo i sirotčí registra sám shledal dochována buď v zámeckém archivu komory těšínské nebo u krajského soudu v Těšíně, a jsou to obce tyto (v závorkách uvádím znění užité Praskem):

*) Do tisku připravil prof. Frant. Klein, Olomouc.

Bažantovice, Bobrky (Bobrek), Bocanovice, Brandýs u Těšína, Brenná, Březůvka, Bukovice, Děhylov, Dobratice, Hor. Domaslavice, Gutý, Hodišov, Holešov, Hrádek (Grudek), Humna, Chyby, Jasnovice, Javořinka, Jistebná, Karpentná, Kojkovice, Koňákov, Košariska (Košarisko), morní Lhotka (Střížná Lhota), Lideřov, Lipovec, Kovále, Kozákovice, Krásná, Kyčice, Lazy, Kodol. Líštná (Dol. Líštná), Hor. Líštná (Hor. Líštná), Lyžbice (Ližbice), Hor. Markovice, Miličkov, Mistřovice, Mnich, Mosty u Jablunkova, Mosty u Těšína, Návsí, Nýdek, Ohrazená, Oldřichovice, Písek u Jablunkova, Puncov, Rybářovice, Řeka, Skočov, Smilovice, Strumeň, Střítež (Třítěž), Svibice, Tisovnice, Ustroň, Vendryně, Vělopolí (Velepole), Věščut (Věščenty, Vilamovice, Visla (Visly), Vislice, Záblatí u Strupeně, Zámorsk (Zámorský), Záříčí (Záříč), Zbytčkov, Dol. Žukov.

Jména úředníků a šlechty jsou vytištěna ležatým písmem.

Lidé bez příjmení jsou uvedeni ve čtyřech skupinách (fojti, mlynáři, služebníci a ostatní) na konci tohoto rejstříku. F. Klein.

z Altendorffu viz Logi z Altendorffu.

Balas Ondřej, 1685 prodal v Kojkovicích při císařském folvarku domek Matysovi Borusovi.

Banota Jan, 1760 držel fojstství v Březůvce.

Banota Pavel, 1793, držel fojstství v Březůvce.

Baranovské pústky v Ohrazené; 1614 na ně přijat Macek Barva.

Barva Macek, 1614 přijat na »pústku Baranovské« v Ohrazené.

Bees z Chrostiny Augustin, pán na Dol. Líštné, Hor. Suché a Lyžbicích, 1629 hejtman panství těšínského; 1635 prodal chalupu v Lyžbicích Tomkovi Muřinovi; 1650 prodal kus role Hladšovské v Lyžbicích Tomkovi Tkočovi »za volné«; 1650 prodal starou krčmu v Lyžbicích Jendrysovi Rybkovi.

Bees Georg Leopold, 1707 prodal svůj mlýnek v Lyžbicích.

Bees Vilém, 1670 prodal zahradu v Lyžbicích »za Pňokem«.

Bědrava Michal, 1757 zvolen za fojta ve Stříteži. Běleš Šimon, od 1712 držel chalupu na Koňákové u Jablunkova.

Běs Mikuláš, 1563 úředník těšínský.

Bílko Urban, 1639 již po několik let držel grunt v Bocanovicích.

Blažek; 1743 sirotky po něm prodaly v licitaci t. zv. Bařina ve Strumeni Janovi Bruskému.

Bobrek Macek, jinak Bolak, 1649 usedlý v Javořince u Jablunkova.

Boček Jurek, 1685 držel v Košariskách svobodný grunt.

Boček Jurek, 1685 držel v Košariskách svobodný z Bodna viz Spens z Bodna.

Bolak Macek, recte Bobrek, 1649 usedlý v Javořince u Jablunkova.

Borek z Rostropic Adámek, 1655 dědic a pán Vendryně.

Borek z Rostropic Jiřík, 1607 hejtman panství těšínského.

Borek z Rostropic Kašpar, 1655 zemský hejtman knížectví těšínského.

Borus Jan, 1708 koupil v Kojkovicích při císařském kojkovském folvarku od Evy Vojnarové domek, (ježž byl 1685 koupil Matys Borus); roku 1717 jej Jan Bours prodal Jiříkovi Velšarovi.

Borus Jura, 1708 převzal po otci fojstství v Puncově (ježž měl dříve Kašpar Klein).

Borus Matys, 1685 koupil v Kojkovicích při císařském kojkovském folvarku domek od Ondřeje Balase.

Braunlík Adam, po 1752 koupil ve Stříteži mlýn řečený »na bagně« od Jana Jadamovského.

z Brodů viz Grodecký z Brodů na Grodci.

Bruďan Pavel, 1720 koupil mlýn v Děhylově od svého dědičného pána Adama Václava Gočalkovského.

Bruský Jan, 1743 koupil ve Strumeni t. zv. Bařinu v licitaci od sirot po Blažkovi.

Břízský Adam, 1575 prodal svůj statek v Mostech u Těšína Kašparovi Frelichovi.

Budín Jan, 1612 prodal fojstství v Humnech Melcherovi Spiňovi.

Budinský Jan, 1702 držel v Puncově statek (jenž byl od roku 1438 privilegován) a roku 1715 jej prodal Jiřímu Královi.

Budioš Blažek, 1649 usedlý v Javořince u Jablunkova.

Buchta Pavel, 1739 konšel purkrechtských obcí strumeňských.

Burý Jakub, 1690 »volný« čili »komorný poddaný« v Jistebné.

Buřej Jiřík, 1619 v Bobrku; jemu tehdy zastavil Matys Kabát list na své volenstvo v Bobrku v 50 tolařích slezských.

ze Bzí viz Rostkovna ze Bzí.

Čamer Kryštof, správce panství skočovského, 1617 pustil Adamovi Dědicovi s milostivým poručením knížete Adama Václava kus země při městském borku skočovském od hranic kyčických, aby tam měl chaloupku za svobodnu.

Čepčář Janek, jinak Marekvice, 1649 usedlý v Javořince u Jablunkova.

Černý Adam, 1644 purkrabí na Skočově a Strumeni.

Čmel Šebastian, od 1712 držel chalupu na Koňákově u Jablunkova.

Čurý Jiřík, 1608 koupil v Mistřovicích zpustošený grunt.

Dědic Adam, 1617 koupil od Kryštofa Čamera, správce panství skočovského s milostivým poručením knížete Adama Václava kus země při městském borku skočovském od hranic kyčických, aby tam měl chaloupku za svobodnu; kupní list o tom dal Adam Dědic čísti 1645 na Herburtovicích.

Diadek (Dadek) Matuš, 1709 převzal fojtství v Březůvce od sirot Kubu Lubioka

Diadková Hedvika, 1737 na fojtství v Březůvce.

Dlugy Adam, 1649 usedlý v Javořince u Jablunkova.

Dluhy Šimek, 1649 usedlý v Javořince u Jablunkova.

z Dobré Zemice viz Welczek.

Dobruský z Radvan Václav Franc, 1771 administrátor komorních statků v Těšíně.

Durayové bratři, 1649 usedlí v Javořince u Jablunkova.

Dvorník Petr Guldovský, 1607 koupil grunt v Krásné od Jana Matyskova.

z Eku Abraham, 1691, prodal kus vlastního pozemku v Ohrazené nějakému Zajícovi (potomkovi Jiříka Zajíce, jenž byl 1614 kovářem v Ohrazené).

Fajkis Jiří, 1716 obecní starší v Záblatí u Strumene.

Filipek Jurek, 1659 převzal v Dol. Žukově fojtství od svého tchána fojta Mateše; r. 1677 na ně nastoupil Janek Služebník.

Folvarčný Jan, 1597 převzal »volenství« v Dol. Žukově od otce Mikuláše Folvarčného a 1619 je pustil synovi Petrovi Folvarčnému

Folvarčný Lukáš, ze Žukova, 1636 koupil v Oldřichovicích fojtství po Janovi Pustůvkovi; r. 1644 je prodal Janovi Kusňákovi.

Folvarčný Mikuláš, 1597 pustil »volenství« v Dol. Žukově synovi Janovi Folvarčnému.

Folvarčný Petr, 1619 převzal »grunt a volenství na folvarek« v Dol. Žukově od otce Jana Folvarčného a držel je asi do 1632, kdy to skoupila knížecí komora těšínská (nevydědění nápadníci se pak hlásili ještě r. 1656).

Francek Mikuláš, »polný trubáč«, 1702 prodal folvarek v Bobrku Marianně Kubicové.

Francouz Andrys, po r. 1707 vystavěl bez povolení vrchnosti na kousku odprodané panské půdy v Záříčí chaloupku, a proto byl zavázán týdně jedním dnem roboty.

Fräch Jan, 1653 koupil ve Skočově »volný« dům

na předměstí při zámku a »důlním« mlýně; r. 1688 jej koupila Helena Salomena Gusnarová, rozená Rašicovna.

Frelich Erazim, 1595 koupil v Bobrku folvarek po Vojtku Volném.

Frelich Kašpar, 1575 koupil statek v Mostech u Těšina od Adama Břízského.

Gavelkův Fabián, 1571 koupil fojtství v Mistřovicích od svého otce Václava, načež r. 1574 prodal toto fojtství svému zeti Lorencovi.

Gavelkův Václav, 1571 prodal své fojtství v Mistřovicích synovi Fabiánovi.

Gazda Gryger, 1641 prodal fojtství v Hor. Líštné Vaňkovi mlynáři; r. 1657 za jeho fojtství spravena gruntovní registra pro Děhylov a Hor. Líštnou.

Giel Ondřej, 1716 obecní starší v Záblatí u Strumene.

Gočalkovský z Gočalkovic na Děhylově Adam, 1621 prodal v Ohrazené »kus vlastního« kováři Jiříku Zajícovi.

Gočalkovský Adam Václav, 1692 prodal fojtství v Hor. Líštné Jankovi Macurovi; roku 1708 dědičný pán statků Děhylov, Hor. Líštná, Nýdek a na svobodném dvoře při městě Těšíně; roku 1720 prodal mlýn v Děhylově; roku 1724 prodal Pavlu Kozlovi roli v Děhylově nebo v Hor. Líštné.

Gočalkovský Hanuš, 1591 hejtmanem.

Gočalkovský Karel z Gočalkova na Děhylově, Hor. Líštné a Nýdku, 1649 jako paníc koupil roli v Děhylově nebo v Hor. Líštné od Michny Kuliga; r. 1657 dědičný pán.

Golik Andrys, 1649 usedlý v Javořince u Jablunkova.

Golišný Lukáš, 1716 obecní starší v Záblatí u Strumene.

Goryčka Petr, 1600 koupil v Tisovnici fojtství od Zuzany, vdovy po fojtu Urbanovi; r. 1605 získal postoupením od Jakuba, syna starého fojta Jurky Těhotného, jeho podíl na fojtství v Těsovnici.

z Gössingeru rytíř František Antonín, 1714 vrchní regent skočovský a strumeňský.

Grešlevic Šimon, 1715 měšťan v Těšíně.

Grodecký z Brodů na Grodci Jindřich, 1556 i 1587 rada a hejtman panství v Těšíně.

Grodecký z Brodů na Grodci Kryštof, 1612 hejtman panství v Těšíně.

Gřonka Jan, 1622 koupil v Bocanovicích grunt od Adama Kvítka.

Guldovský Petr Dvorník, 1607 koupil grunt v Krásné od Jana Matyskova.

Guldovský mlýn v Bobrku 1629 koupil Bartoš Močadlík, někdy mlynář v Hazlachu.

Gurecký z Kornic na Kozakovicích Václav 1635 měl zahradu v Holešově.

Gurný Adam, 1597 koupil grunt v Gutech od Martina Kozla.

Gusnarová Helena Salomena, rozená Rašicovna, 1688 koupila ve Skočově »volný« dům na předměstí při zámku a »důlním« mlýně; předtím jej měl Jan Fräch.

Hanák (bez udání křestního jména), 1834 kamerální ředitel panství v Těšíně.

Harenk Jan, 1647 prodal svůj svobodný mlýn v Koválech Jakubovi Plačkovi.

Haugoic Zikmund, 1584 hejtman panství těšínského.

Hečko Šimon, 1655 fojt v Bystřici.

Hečko Vavřík, kolem r. 1685 držel mlýn v Milíkově a měl z něho podle příkazu komorního rady Balcara Šimonského von Šimony ročně platit 2 zl. 18 kr. a tolikéž pozemního do císařských důchodů.

Hadiš-ovská role v Lyžbicích, 1650 prodána Augustinem Beesem z Chrostiny, pánem na Dol. Lístné a Lyžbicích, Tomkovi Tkačovi.

Holka Václav, držel grunt v Komorní Lhotce, r. 1645 zaznamenáno, že »27 zl. náležejí do důchodu Jeho král. Milosti na místě sirot, co do Moravy utekly«.

Hradecký Jiří Timotheus, 1714 duchodní písař panství.

Hradský; 1676—1795 seděl tento rod na mlýně ve Smilovicích.

Chrapka Adam, nevlastní syn mlynáře Javorského, jenž 1723 jako otčím ujal do Adamova vydrvení mlýn v Brenně.

Chrapkova rodina, před 1723 na mlýně v Brenně. Chromý Gryger, 1625 seděl »na otčizně« v Hor. Marklovicích.

Chromý Janek, před 1689 zběhl v Hor. Marklovicích s chalupy, která 1689 prodána Jiříkovi Matlochovi.

z Chrostiny viz Bess z Chrostiny.

Ištván Janek, XVII. stol., držel v Oldřichovicích »zahradu«. (Viz rod Lištván!)

Jadamík Jadam, 1752 fojt ve Vělopolí; 1764 koupil ve Vělopolí pozemek od pana Karla Gottfrieda Logi z Altendorffu.

Jadamík Jan, 1764 koupil ve Vělopolí pozemek od pana Logi z Altendorffu.

Jadamík Pavel, 1764 koupil ve Vělopolí pozemek od pana Logi z Altendorffu.

Jadamovský Jan, (po 1752) prodal ve Stříteži mlýn řečený »na bagně« Adamovi Braunlíkovi.

Jalovičář Ondřej, od 1712 držel chalupu na Koňákově u Jablunkova.

Janušovský viz Ohm Janušovský z Vyšehrad.

Javorský Mat., 1723 ujal v Brenně mlýn rodiny Chrapkovy jako otčím do vydržení syna Ada-

ma (Chrapky).

Jebastis Frydrych starší, 1696 prodal polovici Gruntu a fojtství (jež bylo dříve v rodině Klužové v Mostech u Jablunkova synovi Frydrychovi.

Jebastis Frydrych mladší, 1696 koupil polovici gruntu a fojtství v Mostech u Jablunkova od otce Frydrycha.

Kabát Matys, 1619 v Bobrku oznámil, že list na své volenstvo Jiříkovi Buřejovi zastavil v 50 tolařích slezských.

Kaiser Jiřík, 1834 koupil v Mistřovicích grunt.

Kalus Matyáš, sekretář Jeho knížecí Milosti, koupil 1622 zahradu u Brandýsa od Andrysa Mazura, písaře.

Kantor Adam, před 1644 držival v Milíkově grunt, jehož prodávatel 1644 odešel bez vrchnostenského propuštění do Moravy.

Kapsa Filip, 1644 ušel z Hrádku do Uher.

Kapssa Martin, 1655 fojt v Hrádku.

Karvinský Adam Jiří z Karvinné a na Stanislavovicích, 1656 s manželkou Kateřinou Polyxenou Scipionovou z Křečína věřitelem Pavla Zámarského v Mistřovicích.

Katulka Eva, manželka Jana Šrama, »polního trubače«, 1619 dala řezanou ceduli Elšce Rostkovně ze Bzí, manželce Václava Ruckého, na folvarček v Brandýse.

Kendiorka Matys, 1601 koupil fojtství v Bobrku.

Klein Adam, zemřel před 1684, kdy po něm fojtství v Puncově převzal Kašpar Klein.

Klein Kašpar, 1684 převzal v Puncově fojtství po nebožtíku Adamu Kleinovi.

Klimašův Janek, 1602 jako fojt v Kozákovicích osvobozen od všech pěších robot až do své smrti, »poněvadž se od mladosti své v úřadu fojtovském až do šedivin poctivě choval; po jeho smrti kdo by ten grunt měl, aby robotu jak od starodávna konal«.

Klusek Jurek, (1645?) držel chalupu v Kyčicích.

Kluž; 1623—1696 bylo v jejich rodině fojtství v Mostech u Jablunkova.

Knopp Lucas, 1759 lektor theologie a superior otců dominikánů v klášteře těšínském.

Kocúr Tomáš, 1716 obecní starší v Záblatí u Strumeně.

z Kojkovic viz Skočovský z Kojkovic.

Koloř Gryger, 1585 pustil mlýn v Hodišově (ten pod rybníkem v Pekelku) Kašparovi, synu mlynáře Vojnara.

Komín Tomáš, z Meziříče, 1616 koupil mlýn v Bobrku.

Korfanty Matys, 1615 koupil mlýn v Hodišově od Urbana Kyšky.

z Kornic viz Sobek z Kornic.

z Kornic viz Gurecký z Kornic.

- Kozel Martin, 1597 prodal grunt v Gutech Adamovi Gurnému.
- Kozel Pavel, 1724 koupil roli v Děhylově (nebo v Hor. Lištné) od Adama Václav Gočalkovského.
- Kozior Jurek a Urban, bratři, 1577 prodali polovinu fojtství v Hodišově Vojtkovi Střížovi.
- Kozior Urban, viz Kozior Jurek, Hodišov.
- Krajík Matys, 1620 kovář v Hor. Marklovicích.
- Král Jan, 1717 »vojvoda vislanský«.
- Král Jiří, 1715 koupil v Puncově od Jana Budinského statek, jenž byl od roku 1438 privilegiován.
- z Křečina viz Scipionovna z Křečina.*
- Křístek, 1588 prodal mlýn v Mistrovicích Valkovi, synovi fojta Václava z Dol. Žukova.
- Kubělec Janek, 1717 po jeho zběhnutí dosazen na jeho grunt v Horním Ustroni Janek Molestík.
- Kubicová Marina, 1702 koupila folvarek v Bobrku od Mikuláše Francka, načež 1712 ho nabyl Jiří Šeršník.
- Kubička Michal, 1754 koupil ve Stříteži »na pustkách Malcharovských« pozemek od pana Karla Gottfrieda Logi z Altendorffu.
- Kulig Michna, 1649 prodal roli v Děhylově nebo v Hor. Lištné panici Karlu Gočalkovskému.
- Kurek Adam, 1657 pozbyl na svém gruntě v Písku osvobození od robot a povozů, poněvadž »proti přikázání Božskému mezi zbůjníky se byl dal, jakož též zbůjnickým způsobem lidi napadal, raboval, o což též katu v rukách byl; protože netoliko herdlo, ale též přemožení (= zámožnost) své i volnost propadl«.
- Kurek Jan, 1613 jako starý fojt v Písku u Jablunkova »pro starost nemohouce toho fojtství spravovati«, prodal je synům Mackovi a Janovi, při čemž Macka fojtem v Písku pozůstavil.
- Kurek Janek, 1613 koupil (spolu s bratrem Mackem) v Písku fojtství od otce Jana Kurka, ale fojtem se stal jeho bratr Macek.
- Kurek Macek, 1613 koupil (spolu s bratrem Janem) v Písku fojtství od otce Jana Kurka a sám se stal fojtem.
- Kvítek Adam, 1622 prodal v Bocanovicích grunt Janovi Gřonkovi.
- Kyselovský pan Jiřík*, 1581 prodal v Tisovnici svůj mlýn Mikuláši Vítkovu.
- Kyša Adam, 1719 koupil ve Smilovicích fojtství od Adama (bez příjmení).
- Kyša Jan, 1785 převzal ve Smilovicích fojtství.
- Kyša Pavel, 1711 převzal fojtství v Gutech (od Jana Šigona).
- Kyška Jiřík, 1602 koupil fojtství v Hodišově od bratra Vavřince.
- Kyška Urban, 1615 prodal mlýn v Hodišově (ten, ježž Mikuláš Vojnar prodal 1587 k fojtství) Matysovi Korfantymu.
- Kyška Vavřinec, 1591 převzal v Hodišově od Jana Těhotného fojtství a 1602 je prodal bratrovi Jiříkovi Kyškovi.
- Kyška (křestným jménem nejmenovaný), 1671 pustil fojtství v Hodišově Jurkovi Sikorovi.
- Lach Jan, fojt v Jablunkově, 1636 koupil v Návsí od Macka Skupně robotný grunt, jenž mu byl potom od Její Milosti kněžny osvobozen.
- Laryš z Načeslavic Zachariáš*, knížecí hejtman na Skočově a Strumeni, 1645 prodal zahradu od folvarku v Kaválech Jiříkovi Sojkovi.
- Lepok Jindrek, 1649 usedlý v Javořince u Jablunkova.
- Lhotský ze Lhoty Jan*, 1577 koupil fojtství i s folvarkem v Mostech u Těšina od fojta Matuška; téhož roku prodal folvarek v Mostech u Těšina, ježž byl koupil s fojtstvím od Matuška, Šebestiánovi, ten čas fojtu v Mostech u Těšina.
- Lhotský Jan*, 1595 hejtman na Hor. Žukově.
- Ligovský Michal, od 1712 držel chalupu na Koňákově u Jablunkova.
- Lipovský z Lipova rytíř Jan*, 1636 hejtman panství těšínského.
- Lištván Štefek, 1583 koupil v Oldřichovicích grunt od Blažka, syna starého fojta. (Viz rod Ištván!)
- Logi z Altendorffu Karel Gottfried*, 1738 a 1752 prodal ve Stříteži »na pustkách Malcharovských« pozemky Jiřímu Luščimákovi a 1754 Michalovi Kubičkovi; roku 1752 jmenován jako dědičný pán na Stříteži a Vělopoli; roku 1764 prodal ve Vělopoli pozemky Jadamovi, Janovi a Pavlovi Jadamíkům.
- Lubiok Kuba, před 1709 zemřel jako fojt v Březůvce, načež 1709 fojtství od jeho sirot převzal Matuš Diadek (Ďadek).
- Luščimák Jiří, 1738 a 1752 koupil ve Stříteži »na pustkách Malcharovských« pozemky od pana Karla Gottfrieda Logi z Altendorffu.
- Macura Janek, 1692 koupil v Hor. Lištné fojtství od Adama Václava Gočalkovského.
- Macura Michal, 1780 koupil »kus země s chalupou salášnou malú« v Brenně.
- Madio Adam, od 1728 krčmář v Brenně.
- Madio Jakub, 1723—1728 krčmář v Brenně.
- Malchar; 1738 a 1752 na t. zv. »pustkách Malcharovských« ve Stříteži prodány pozemky od pana Karla Gottfrieda Logi z Altendorffu Jiřímu Luščimákovi a 1754 Michalovi Kubičkovi.
- Malina Jakub, 1582 dostal zapsáno od Šimka Šuby fojtství z Zámrsku, ale 1587 připadlo Jurkovi ml. Šubovi.
- Mališ Grěgoř, od 1712 držel chalupu na Koňákově u Jablunkova.

Marekvice Janek, recte Čepčář, 1649 usedlý v Javornice u Jablunkova.

Masař Jan, 1655 chalupník a jediný katolík ve Vendryni.

Matloch Adam, 1625 zahradník v Hor. Marklovicích.

Matloch Jakub, 1625 zahradník v Hor. Marklovicích.

Matloch Jiřík, 1689 koupil chalupu v Hor. Marklovicích po zběhlém Janku Chromém.

Matloch Jurek, 1625 zahradník v Hor. Marklovicích.

Matlich Mates, 1625 zahradník v Hor. Marklovicích.

Matloch Matěj, 1705 koupil v Hor. Marklovicích roli od matky Evy, vdovy po Jiříku Matlochovi.

Matlochová Eva, vdova po Jiříku Matlochovi, 1705 prodala v Hor. Marklovicích roli synovi Matějovi Matlochovi.

Matyskův Janek, 1607 prodal grunt v Krásné Petrovi Dvorníkovi Guldovskému.

Mazur Ondřej, knížecí písař, 1613—1619 zakládal nová gruntovní i sirotčí registra pro obce na knížecím panství těšínském; roku 1622 prodal zahradu u Brandýsa Matyášovi Kalusovi.

Mencl P. Klement, 1697 vikář řádu sv. Jana z Boha, prodal ve Vendryni mlýnek za Olzou.

Měch Jan, 1699 koupil ve Vislici grunt od svého

bratra Kuby Nováka, jenž si pro těžkou nemoc vymínil »s dítkami i manželkú měškání i jiné přídavky do smrti svej«; Jan Měch však bratrovi »poměškání postúpiti« nechtěl, pročez Kuba Novák žádal roku 1700 pana oberregenta, aby mu byl celý ten statek odstoupen zpět.

Mičko Gryger, 1583 ujal pustinu v Bažanovicích.

Mišík Mat.; 1661 mu jakožto sirotkovi puštěna v Návsi chalupa, kterou jeho otec »zle paměti, že za zlé skutky se ženou a dítkami přeč byl odešel«, na vrchnost propadl.

Mitrenga Kryštof, 1713 koupil mlýn v Milíkově.

Močadlík Bartoš, někdy mlynář v Hazlachu, 1629 koupil v Bobrku mlýn, řečený Guldovský.

Močigemba Jakub, 1571 koupil mlýn v Holešově od Kašpara mlynáře.

Molestík Janek, 1717 dosazen v Horním Ustroni na grunt po zběhlém Janku Kuběncovi.

z *Mordejsu Joachim*, 1556 a 1587 rada a hejtman panství těšínského.

Mrázek Pavel, 1653 znovu dosedl v Karpentné na svůj někdejší grunt, z něhož Marek Tlaštův zběhl, dluh učinil a grunt zpustošil, takže Pavel Mrázek se tak svého vlastního ujal.

Mulín, před 1595 měl v Březůvce statek, jenž toho roku přepsán jeho manželce.

(Pokračování.)

Seznam svěcenců olomoucké diecése v letech 1599-1619.

Dokončení.

Rudolf Zuber (Kroměříž)

Přesto však možno sumárně říci, že ve všech koutech Moravy se uchovala živá katolická víra, bez níž není rozhodnutí stát se knězem dobře myslitelné, i když připouštíme, že zde padaly i hmotné výhody na miskú takového úmyslu.

Počet kněží-Moravanů je však tak malý, že nebýt přílivu ze Slezska, nebylo by ani možné, jednou za 20 let čerstvě obsadit všechny fary diecése, přijímáme-li Tenorův součet far jako přibližně správný.¹¹⁾ Některá léta nepřibyl diecési ani jeden světský kněz (1605), jindy jen 2 nebo 3, jen nejvíce jich bylo v r. 1616, kdy světitelé vložili ruce na 39 jáhnů, z těch však 9 patřilo vratislavské diecési a 2 vyšli z papežské koleje. I v roce 1600 mohl biskup poslat na fary 19 novokněží, ale tento poměrně vysoký počet se nashromáždil za dvouleté sedisvakance, za níž, jak si stěžoval zemský hejtman Haugvic, »mládež, která na duchovenství se dáti v úmyslu jímá, zahálí a hyne.«

Kromě okolnosti, že diecése neměla vlastního se-

mináře a tím i zajištěného pravidelného ročního přírůstku, ovlivňovaly i politické poměry v zemi a zaměstnanost biskupova počtu novokněží. Tak v bouřlivém roce 1605 nepřibyl diecési ani jeden novokněž, zato v roce vydání Majestátu, jenž znamenal velkou újmu rekatolisaci, našlo 18 mladíků odvahu přijmout svěcení. Nejstálejší a též nejvyšší přírůstek vykazují léta 1614 až 1616. Souhrnem bylo za 20 let vysvěceno o 20 světských kněží více nežli řeholníků. Z těch nejvíce pocházelo z řádu premonstrátského, na Moravě nejsilnějšího, celkem 49. Františkáni všech odnoží dostali 22 novokněží, kartusiáni 16, řeholní kanovníci 15, augustiniáni 14, dominikáni 13, ješuité a cisterciáci po 12, kapucíni 7, benediktini 6, křižovníci s červenou hvězdou 1, bernardini 1, bez udání řehole 10.

¹¹⁾ V knize Bl. Jan Sarkander s. 56 udává počet far před Bílou Horou na 300. Frant. Hrubému se zdá tento počet vysoký. (Luter. a kalvinismus na Moravě. Č. Č. H. XLI.)

Děd Josef Čech.

Narodil se Peruci v č. 31, dne 5. března 1793. Vnuk Svatopluk pamatoval svého děda z častých jeho návštěv ve Vraném, od Peruce vzdáleném malou hodinku. Zvěčnil ho v postavě vážného souseda z básně »Ve stínu lípy« a líčí jeho vzhled i povahu v 5. svazku Sebraných spisů: »Byl statného, pěkného vzrůstu, vytáhlý a kostnatý, měl modré oči, zpod hustého obočí upřímně a opravdově vyzírající, protáhlý, silný rázovitý nos a podlouhlý oholený obličej, v jehož výrazu spojovala se dobrosrdečnost s důstojnou vážností. Pod kabátem míval »punt« (jak říkal po staru vestě) upiatý až po hrdlo, jež bývalo těsně obtočeno šátkem. Byl arci, abych tak řekl, selským aristokratem.«

O Josefu Čechovi zachovaly zajímavé zprávy Havlíčkovy »Národní noviny« z roku 1848, které mu dávají skvělé vysvědčení jako peruckému rychtáři.

Abychom mohli stručně naznačit politické poměry onoho bouřlivého roku v Čechách, připomínáme jen, že byli Čechové rozděleni ve tři hlavní skupiny. Byla tu t. zv. »strana pořádku« v jejichž členech viděli pokrokoví národovci pouhé »šosáky« a »pány France«, uprostřed byla strana »národního pokroku«, která si nade vše vážila získané svobody tisku a projevu a na opačném křídle byli tak řečení »živlové neodpovědní, kteří stáli příkře proti vojsku a úřednictvu. Do této třetí skupiny byli řadění — namnoze neprávem — všichni t. zv. »svornostáci«, členové pražského sdružení »Svornost«, založeného na rozdíl od oboujazyčného spolku »Concordie« (concordia = svornost).

Když vypukly v Praze svatodušní bouře a vojsko dobylo barikád, rozběhli se někteří »svornostáci« po Čechách, aby svolávali národní gardy na pomoc Praze ohrožované vojskem a »reakcí«. Náhodou byla však většina národních stráží (gard) ovládnuta lidmi umírněnými, konservativci, kteří souhlasili se stranou pořádku, totiž se šlechtou, duchovenstvem a úřednictvem, nebo byli dokonce jejími příslušníky, a tak ti pražští »emisarové« málokde pořídili. Bylo to vlastně štěstí pro národní gardy, neboť vojsko čekalo u Prahy a některým horlivějším zastáncům svobody, kteří vytáhli na pomoc »matičce Praze«, připravilo krvavou lázeň u Běchovic.

Také na Peruc přišli pražští vyslanci žádat o pomoc. Rychtář Josef Čech jako uvědomělý vlastenec počal se o ni svědomitě starat, jak o tom napsali Karlu Havlíčkovi dva jeho dopisovatelé peručtí, neznámý W. B. a druhý Karel Lambl, později proslulý spisovatel odborný, bratr českého buditele Dušana Lambla a nejdůvěrnějšího přítele básníkovy otce Františka Lambla.

Z prvního listu (otištěného dne 26. srpna 1848) se dovídáme o značných nepokojích, které rozrušily Peruc s nespolehlivou prý gardou, mající »pány France« za důstojníky a dokonce německé velení: »Těto zásluhy o řeč německou získali i páni Francové a jejich společníci na Peruci, v obci české, kde však národní garda, když se její důstojníci z odsouzení Svornosti k smrti radovali, sama s důstojníky svými zahynula, t. j. se rozešla.«

Nebylo však dost na tom: dosavadní rychtář Josef Čech sesazen a měl být místo něho volen nový. »Na Peruci volil se v neděli nový rychtář na kanceláři. Což, ptám se, nejsou spokojeni občané se svým rychtářem, kterého co hodného člověka znám? Ó jsouť, ale náš rychtář staral se o Prahu, když s ní bylo zle, a protože ho ouřad nechce, občané však přec ho chtěli, a také si ho nechali.«

Druhý dopis vyšel z řad obviněných »pánů Franců«, k nimž náležel pisatel Karel Lambl jako vrchnostenský úředník, a vrhá na perucké události a poměry jasnější světlo, než se stalo v dopise prvním. Uvádí se tam doslova:

»Perucký rychtář Josef Čech ovšem byl o svatodušních pražských bouřích hrozně rozjitřen, chtěl do Prahy táhnout a měl i jiné k tomu. Ouřad nechtěl ho však skrze to svrhnout, ano proti odporu jemu straně se ho ujal. Kdo na Peruci byl, když se o uvedení českého velení jednalo, byl by jistě trnul nad zpozdlým lidem naším, který naveden od vysloužilých vojáků a nemocných velebitelů všeho německého, s českým velením spokojen nebyl a zavedení německého žádal, a proto také tamní česky smýšlející ouřednictvo nikterak do národní gardy se nedralo.«

Tak neuvědomělý byl český lid venkovský roku 1848, že si sám vymáhal německé velení. Jakým hrdinou se naproti tomu jeví rychtář Josef Čech, který se dovedl postavit proti proudu o pevně hájil stanovisko ryze české, odhodlán obětovat i život pro vobodu národa. Zemřel na svém statku dne 24. srpna 1864.

Otec František Jaroslav Čech.

Narodil se dne 29. prosince 1817 v Peruci. Otec mu poskytl prostředky k vyššímu na tu dobu vzdělání, takže se mohl iako nejstarší syn věnovat dráze vrchnostenského úředníka, což pokládáno v době předbřeznové za nejlepší a nejjistější zaopatření. František Čech měl k tomu mimořádné vlohy a vykonav potřebné zkoušky k budoucímu povolání, praktikoval pak na různých panstvích, až trvaleji zakotvil ve svém rodišti u hraběte Františka Thuna. Tam se sešel s jiným úředníkem thunovským, Františkem Lamblem, a skrze tohoto přítele se seznámil s rodinou direktora Raka na

Skalce u Třebenic. Františku Čechovi se zalíbila dcera direktorova Klára a známost se ukončila sňatkem obou milenců dne 20. května 1845 v kostelíčku na Jihočí hory Sutomské. Ženichovi bylo necelých 28 let, nevěstě 19.

Tehdy měl již František Čech, který k svému křestnímu jménu připojil po tehdejším vlastenec-kém zvyku druhé jméno Jaroslav, skrovné místo panského správce v Ostředku u Benešova. Jeho službodárcem se stal uvědomělý vlastenec český dr. Věnceslav Červinka. Novomanželům se v Ostředku narodil dne 21. února 1846 synáček, jemuž dáno slovanské jméno Svatopluk. Přípravami k sňatku zabředl mladý otec do dluhů, proto se ohlí-žel po nějakém výnosnějším místě, až se mu v dubnu 1846 naskytlo v Bezděkově u Klatov. Paní Klára přibyla tam počátkem června 1846 a rok po narození syna Svatopluka dala život druhému dítěti, Božence. Bouřlivý rok 1848 přerušil na delší čas rodinnou idylu mladých manželů. Vla-stenecký správce Čech byl totiž obviněn z pobu-řování lidu, kterému prý radil, aby šel na pomoc Praze, a nadto z urážlivých výroků proti osobě císařově, pročež byl nejprve suspendován z úřadu a brzy také zatčen a odvezen do klatovského vě-zení. Nebylo mu sice potom nic prokázáno, ale přesto označen za osobu »politicky kompromitova-nou«, takže nebylo proň naděje na získání něja-kého lepšího místa v úřadech.

Rodinka našla sice dočasný útulek v Peruci u dědečka Josefa, ale její živitel marně sháněl nějaký úřad. Konečně mu slíbeno místo v sně-movni kanceláři kroměřížské. Odebral se do Kro-měříže počátkem listopadu a živil tam do roz-puštění sněmu dne 7. března 1849. Zatím se mu narodilo v Peruci třetí dítě, synáček Vladimír. Po marných pokusech uchytili se někde, třeba mimo vlast, vrátil se František Čech do Ostředka k příteli Červinkovi v srpnu 1849. Po necelém roce přesídlili Čechovi na panstvíčko českého šlechtice a básníka Karla barona Villaniho v Je-zeře, rovněž na Benešovsku. Tam přibyla dne 9. března 1852 dceruška Milada. Asi dvě hodiny od Jezera rozkládá se útulná obec Postupice, kde i v době Bachova absolutismu našel správce Čech český smýšlející přátele, kteří se postarali, že mohl být dán nejstarší Svatopluk do tamější české školy. V Jezeře pobyl Fr. J. Čech tři léta, načež přijal výhodnější místo správcovské u ba-rona Josefa Doubka v Litni u Berouna. Za tříle-tého pobytu liteňského, vzrostla rodina o další dva členy, dcerušku Zdeňku a synáčka Miloše. Jako v Ostředku, v Bezděkově a v Postupicích, účastnil se správce Čech horlivě také v Litni probudilého života národního. Mimo takové chvíle vlastenec-kého osvěžení, čerpal posilu z přátelských styků a dopisováním s předními muži českého života politického i literárního. Koncem roku 1855 uprázd-nilo se místo ředitele kapitulního velkostatku ve Vraném u Peruce a František Čech je získal

přímluvou konovníka Mikuláše Tomka. V únoru 1856 zemřela v Peruci matka Antonie, roz. Dobrá, a po pohřbu poprvé zavítal jmenovaný ředitel do Vraného, kde potom působil celých 17 let a kde se jeho rodina rozmnožila o čtyři nejmladší děti, Václava, Marii, Růženu a Jana.

Roku 1873 pozbyl ředitel Čech pletichami svých nepřátel vranského místa a nemoha vystačit se skrovnou pensí v Praze, kamž se zprvu odstěho-val, hledal zaopatření pro četnou rodinu na růz-ných místech v Čechách i mimo vlast, ale nikde se mu již nepodařilo trvaleji se usadit, až konečně ho zlákala daleká Bukovina, kamž ho pozval rytíř Popovič, majitel panství ve Stupce. Provádav ještě dceru Miladu za klobuckého úředníka Teyzara o velikonočních 1877, odebral se po svatbě sám bez rodiny do nového působiště a uspokojen poměry zval svoji choť, aby přijela s nejmladšími dětmi za ním. Paní Klára se vydala s Mařenkou a Jenič-kem na dalekou cestu, zastihli však otce na loži smrtelném. František Jaroslav Čech zesnul v ci-zině dne 8. října 1877 a pochován třetího dne na stupeckém hřbitově, kde byl památný ten hrob obnoven synovcem Ladislavem Čechem r. 1913 s pomocí černovických Čechů Františka Šípa a je-ho přátel.

O Františku Jaroslavu Čechovi víme nyní bez-pečně, že za mladých let básnil (viz o tom studii »Z básní a dopisů Františka Jaroslava Čecha« ve Zvonu z roku 1930 na str. 568 a 580). Dokázáno tam, že perucký praktikant nebyl pouhý napo-dobitel osvědčených vzorů své doby, ale že dovedl uhodit i na vlastní strunu, která se později ro-zechvěla tak úspěšně skvělou poesíí jeho prvoro-zence. Mimo to nalézáme mnoho a mnoho nápad-ných shod ve smýšlení a povaze Františka J. Čecha se synem Svatoplukem. Všimněme si na straně 580 jmenovaného ročníku »Zvonu«, co sou-dí otec básníkův již r. 1845 o povinnostech národa českého, a srovnáme s tím hlavní ideje Svatoplu-kových »Jitřních« a »Nových písní«, vzniklých o celých čtyřicet let později.

Čtemeť v dopise Fr. J. Čecha: »Jen my sami si musíme pomáhat, na žádného jiného se spolé-hat a musíme dokázat, že máme pevnou vůli prá-va svá hájiti a ani vlas neustoupiti, a pak vše, co jsme pozbyli, kus po kuse opět nabudeme.«

Nevyznívá odtud známá výstraha a nakonec i jasná výzva k národu Svatoplukových veršů »Nevěřme nikomu na světě širém!«

Také v bojích Františka J. Čecha s nadřizenými úřady německými a v jeho smyslu pro právo a spravedlnost obrází se již Svatoplukův Lešetínský kovář, zosobněný to národní vzor český, jaký měl po letech ve Svatoplukovi hlasatele nejvlivnějšího a nejzasloužilejšího.

A možno dodat, že i věšdecký duch, jakým jsou provanuty mohutné skladby Svatoplukovy, nále-

žel k nehmotným odkazům vzácného otce velikému synovi.

V prvorozeni Svatoplukovi viděla otcova jasnou zřivost již roku 1861 živoucí oporu celého národa, jak dokazuje list ze dne 24. února t. r., tedy z doby, kdy doplnil Svatopluk teprve 15. rok svého života:

»Připravuj se, synáčku, co nejbedlivěji a nej-svědomitěji pro svůj budoucí úkol, abys mohl býti někdy vůdcem a dobrodincem národa svého uhněteného, aby se vyplnilo přání mé nejvřelejší, bych z dítek svých vychoval statné hajitele národa, zdárné syny vlasti, bojovníky pro právo a pravdu tak, aby někdy žehnali jméno jich i jméno mé vlasti, národ i člověčenstvo.

Vlast i národ potřebují mužů osvícených, poctivých a věhlasných, kterých máme posud veliký nedostatek. Přičiň se tedy, abys, až dorosteš, počet ten rozmnožil a do řady bojovníků těch se postaviti mohl, kteří bojují pro vlast, národ a člověčenstvo.«

Otcovo přání splnily dítky měrou opravdu neobyčejnou, neboť sedmi z desíti náleží věčná paměť národa. Nejvyššího cíle dosáhl ovšem syn nejstarší, Svatopluk.

Svatopluk Čech.

Narodil se 21. února 1846 v Ostředku na Benešovsku. Do školy začal chodit 1852 v Postupicích, pokračoval v Litni u Berouna v letech 1853—1856, pak ještě do prázdnin roku 1856 ve Vraném u Peruce, v letech 1856—1858 byl na německé normálce a v primě na gymnasiu v Litoměřicích, od r. 1858 studoval jako chovanec arcibiskupského konviktu pražského na novoměstském gymnasiu v Panské ulici, v letech 1865—1869 byl zapsán na právnické fakultě Karlovy university, po studiích pracoval v advokátních kancelářích nejprve ve Slaném, od r. 1875 v Praze, po smrti otcově vzdal se právnické praxe a oddal se plně spisovatelství. Již v letech 1873—1876 redigoval »Lumír«, potom měsíčník »Květy« od r. 1878—1899, současně pořádal také několikrát feuilleton »Národních listů«. Do r. 1895 bydlel v Praze, nejprve na Vinohradech, později na Letné, po roce 1895 v Obříství u Mělníka a od r. 1903 na Havránce v Troji u Prahy. Zimní měsíce trávil v Praze a za posledního takového pobytu v Holešovicích (Šimáčkova ul. č. 908) stihla básníka smrt dne 23. února 1908.

Svatopluk Čech počal pocíťovat tíseň ujařmeného češství již za pobytu liteňského, kdy za tehdejšího absolutismu pozoroval s tajemným rozzechvnutím, jak jeho uvědomělý otec ukrývá lstivým zrakům slídících žandarmů památné obrazy Jana Husa a Jana Žižky i zakázané spisy Havlíčkovy, jak se obezřetně schází s jinými vlastenci na odlehlém místě zámeckého parku, aby se navzájem posilovali hovorem nebo pěním některých národních i znárodnělých písní.

Ani německé školy litoměřické, ani sedmiletý pobyt v konviktě a na německém gymnasiu pražském neoslabily věrnou přichylnost Svatoplukovu k spravedlivé věci české, naopak stálý tlak politický rozněcoval v mladé hlavě smělou touhu po rázných činech, které by přinesly do českého života nové jaro svobody a neodvislosti. Seznámil se s mnohými stejně smýšlejícími a tak vznikl v polovici let šedesátých bouřlivácký kroužek, v němž se nejen zkoušely síly duševní, ale kde se rokovalo i o velikém převratu politickém i společenském. Ticho a klid, vynucené sterými soudy a pronásledováním českých novinářů a politiků, zdály se »buřňákům« zlověstnou tišinou před blížící se bouří.

Tajný spolek mladých nespokojenců přijal výmluvné jméno »Ruch« a vystoupil po prvé na veřejnost almanachem téhož jména r. 1868. Svatopluk Čech přispěl do almanachu básní »Husita na Baltu«, v níž pod pláštěm historického příběhu o bojovním husitovi Čapkovi ze Sán burcuje »hnijící pěstí« k statečnému odporu proti tyranům.

Již tato báseň vynesla odvážnému autorovi uznání přísného kritika Jana Nerudy, který se pak stal sám největším obdivovatelem vzrůstající tvorby Čechovy. Úspěch stihal úspěch. Roku 1874 uchytil mladý básník před svou cestou na Východ první soubor dosavadních plodů své Musy, v němž vynikly zejména větší celky, jako cykly »Bouře«, »Snové« a »Adamité«. Roku 1878 vydává též autor první svazek své krásné prósy s nadpisem »Povídky, arabesky a humoresky«, v r. 1879 uvádí odběratele »Květů« v pravý úžas svým skvělým kruhem básní »Ve stínu lípy«, po němž následoval roku 1882 velkolepý »Václav z Michalovic«, r. 1883 samostatné svazky »Poetických besed« Nerudových s »Petrklíči« a s »Lešetínským kovářem«.

Ve »Václavu z Michalovic« připomíná Čech znovu jako předtím v »Husitovi na Baltu« ujařmeným Čechům jejich povinnost setřást nesnesitelné jho se skloněnou šíjí a v památném »Lešetínském kováři«, který propadl konfiskaci, ukazuje na strhujícím vzoru nepodajného češství, jak si má národ vést, aby se mu již ani píd' půdy neodcizila.

V letech 1877—1889 vycházely ve »Květech« a pak souborně v »Poetických besedách« »Jitřní« a »Nové písně«, jimiž znovu zasáhl neohrožený básník do neblahých poměrů politických svého národa a rozohňoval ho k činům dávné české síly a odvážného nadšení.

Konečně r. 1894 zazněly českou vlastí mužně »Písně otroka«, psané krví srdce básníkovy, krví zmučenou a vzkypělou. Těmito písněmi se stal Čech podle současného kritika »plamenným jazykem národa« a jejich význam byl doceněn a zcela pochopen ještě po smrti básníkově za první války světové, kdy tisíce a tisíce věrných synů českých

musilo mlčky jako němé stádo táhnout proti pokrevným bratrům slovanským, proti nejlepším přátelům, co zatím ti, kdož zůstali doma, trpěli pod tlakem a ústrky rakouských úředníků a vojenských pánů. Českého lidu se nikdo neptal po jeho souhlase a smýšlení, jemu bylo znovu dokazováno, že není považován za nic jiného než za otroka cizí vůle a zvůle. Tehdy v letech 1914—1918 čítaly se verše Svatopluka Čecha znovu jako národní evangelium a čerpaly se z nich naděje a posila pro lepší, svobodnou budoucnost.

A hlubokými myšlenkami o úkolech našeho národa a spáse všeho trpícího lidstva prosyceny jsou také prorocké verše Čechových »Modliteb k Neznámému«, jeho varovného cyklu »Sekáči« a i poslední meditace básnickovy »Do světa širého«, otištěné ve »Květech« měsíc před smrtí básnickovou.

Nadšené srdce básníkovo prohřívalo teplem svým vše, k čemu kdy svými sympatiemi zaplanuli jeho předkové a s nimi celý národ.

Svou lásku k Slovanstvu projevil Čech již jednou ze svých prvotin — »Orel Balkánu«, — v níž věstil v letech šedesátých balkánským Slovanům hrdý vzlet nad jejich utlačovatele. Zdědiv po otci pevnou jeho víru v budoucí rozmach slovanských národů v Evropě, neustával většími i menšími básněmi, veršem i prózou burcovat krajany k slovanskému nadšení, vybízet k pevné věrnosti a svornosti.

Na rozdíl od romantických snů Kollarových viděl Čech nejlepší záruku šťastné budoucnosti Slovanů v úsilovné práci všech, v jejich zdravém jádru, ve vzájemné úctě a lásce. »Dagmar«, »Slavie«, »Jitřníci« i »Nové písně« a další drobné básně i nabádací feuilletony podávají toho výmluvně doklady. K Slovanstvu se obrací Čech ještě také v jedné z posledních svých básní »Step«, která se obrací ke všem větvím slovanským:

Ohromnou zde práci máte všichni,
nejtěžší sám každý na sobě,
v bouři ještě mnohé, metelici,
jimiž vidím razit sobě dráhu
Slávu, než po dnešní porobě
stane na budoucí slávy práhu.

Svatopluk Čech byl zbožňován nejen studentstvem, ale také českým dělnictvem jako nezištný řešitel otázky sociální. Hnutím t. zv. proletariátu zabývali se již »Adamité« z r. 1873, lidské společnosti věnovány jsou básně »Evropa«, satirická »Pravda«, z pozdějších ještě »Zpěvník Jana Buriana«, »Václav Živsa«, »Modlitby k neznámému« a j. j.

Pozdější činností rád se vracel do blažených dob svého mládí. V díle básníkovo právem se ozývá i jemná struna tklivé vzpomínky, která vyznívá na př. již z cyklu »Ve stínu lípy«, a převládá v eposech »Václav Žižka« a »Sníh«.

Básníkovo velké srdce nepronikalo však jenom jeho básněmi, nýbrž hlásilo se i skvělým humorem a nebolestnou ironií.

Čechův humor a Čechova satira! Jsou-li již v jeho básnických dílech obsaženy pravé poklady nepomíjející krásy myšlenkové i formální, zůstane Svatopluk Čech i jako humorista a satirik nedostižným vzorem pravého češství. Básník nám dokázal, že nejenom Angličané, Němci, Rusové, mají svůj rázovitý humor, ale že také nám Čechům byla k němu dána pravá míra citu a ducha. Svatopluk Čech ve svých humoreskách a satirách nejráději ukazuje bolestné rozdíly mezi vysněnými ideály a drsnou skutečností. Nezkoušený začátečník, jehož naděje na slávu a nesmrtelnost se rozbíjejí o nevšímavost veřejnosti a chladnou vypočítavost nakladatelů, horkokrevní blouznivci kteří sní o násilném převratu politickém a sociálním, ale střízlivější ve styku s opravdovým životem, nadšení předkové vedle malodušných potomků, obětaví idealisté narážející na sobectví a nízkost svého okolí, lidé povahou vážní, kteří se stávají směšnými v cizím prostředí, vzdáleném na míle od vlastních představ dokonalosti, bývají nejčastěji »děčnými« předměty Čechova humoristického a satirického líčení, zakládajícího se z největší části na osobních zážitcích a reálných poznatcích.

Čechův humor vychází ze srdce, proto je prost veškeré jizlivosti, zato pln soucitu a hřejivé shovívavosti.

Veliký náš humorista, milující nade vše svůj národ, slavný v minulosti, neslavný však v opíčení po cizích vzorech a v malátnosti potomků silného Žižky, odhodlal se znepokojen přítomností stavět před oči svých vrstevníků typické zástupce současných Čechů v celé jejich ubohosti a nahotě. Přitom se však ušlechtilý ironik neodvracel od nich s hněvem a s pohrdáním, nýbrž shlíží na ně se své učitelské výše s upřímným soucitem a s vroucím přáním brzké nápravy. Stále pozorujeme i v nejbujnějších satirách Čechových, strhujících nespoutaným humorem a jiskřících zdravým vtipem, s jakou vnitřní opravdovostí jsou psány a pak náš velký humorista zasmáv se, »do koutku šel a plakal«.

Stačí si přečíst z básní »Hanumana« nebo »Kraťochvilnou historii o ptáku Velikánu Velikánoviči«, z prosaických satir »Výlety pana Matěje Broučka«, aby byly spravedlivě zváženy a oceněny neobyčejné přednosti Čechova ojedinelého nadání humoristického. Báchorky, smyšlené báje, výlety do neznámých končin, do daleké minulosti nebo do říše nemožností poskytují nejčastěji šetrnému satirikovi vhodné pozadí k jeho mravokárným skladbám a úvahám.

Svatopluk Čech se nikdy nesnížil k výpadům na určité osoby, jemu vždy šlo jenom o nápravu poměrů, o věc, všude se obracel jen proti zlu sa-

mému, proti lži a přetvářce, sobectví a prospěchářství, povrchnosti a malichernosti, sám jsa povahy křišťálově čisté, muž bez sebe menšího kazu a stínu. Po smrti mu jeho nadosobní boj byl vytýkán jako měkkost, tehdy ovšem již nebylo nebezpečno kopat do mrtvého lva.

Svatopluk Čech byl vtělená nezištnost. Nikde a nikdy nedbal vlastního prospěchu a dovedl zapírat sebe jako největší hrdinové dějin. Netoužil po vyznamenáních ani po hmotných výhodách, nepřijímal poct ani sinekur a žil do posledka skromný život spisovatelů, umělců, spisovatelek a umělek, kteří zasvětili všechny svoje síly a vlohy národu a jímž národ nikdy svůj nesmírný dluh nesplatil.

Proniklo-li zbožňované jméno Svatoopluka Čecha jen slabě za hranice našeho národa, stalo se to nejen vinou naší neblahé tísně za Rakouska, ale i nedostatkem českých mecenášů, kteří by byli bývali ochotni věnovat potřebné peníze a fondy na šíření zpráv o našich kulturních snahách a pokrocích.

Naši čeští geniové pracovali za nejtěžších podmínek v stálých starostech o vezdejší chléb, kdežto spisovatelům národů bohatých již sám odběr jejich prací v kolikerych vydáních zajišťoval skvělou existenci a každoroční zotavení v klidu a blahobytu.

Jest jistě skvoucím znakem krásy povah našeho Tyla, naší Němcové, Svatoopluka Čecha a jiných ještě ozdob českého písemnictví, že si přese svoje hmotné nesnáze dovedli zachovat čisté ideály, svoji vzácnou rovnováhu duševní, svůj skvělý, velký vznešený humor.

Svatopluk Čech podrží pro vždycky v našem uměleckém světě svoje zvláštní, přední čestné místo jako velký básník a humorista, Bohem poslaný učitel a vzdělavatel, který celé půstoletí sílil český lid v dobách jeho úpadku mravního, v dobách jeho pronásledování a duševní i fysické slabosti.

Božena Čechová.

Narodila se rok po Svatoplukovi dne 22. února 1847 v Bezděkově u Klatov. Do školy chodila v Litni a ve Vraném, ve svých dvanácti letech byla r. 1859 vypravena do soukromého vzdělávacího ústavu madame Svobodové, rodilé Francouzky, jejíž pensionát slynul pověstí a byl vyhledáván zvláště rodinami českými. Tam se seznámila Božena v českém kursu profesora Crhy s Eliškou Pechovou a později také se Zdeňkou Havlíčkovou, dezerou slavného publicisty. Eliška Pechová-Krásnohorská klič ve svých vzpomínkách přítelkyni Boženu jako dívku povahy vážné a energické, vynikající rozvahou a životní zkušeností a dodává: »Byly jsme obě stejně planoucími idealistkami a — básničkami. Božena pokládala mne za básničku

větší, a proto mi ráda vypravovala o svém bratru Svatoplukovi«.

Tak přílnuly obě nadané chovanky pensionátu celými dušemi již v třinácti letech k literatuře a velice rády četly. Jejich písemné úkoly bývaly chloubou a radostí profesora Crhy i celého ústavu.

Když opustila Božena po třech letech ústav, byla přijata r. 1863 na malostranský učitelský ústav, ovšem německý, ježto českého nebylo, a zároveň zapsána do hudebního ústavu Šimákova.

Roku 1865 vychodila pedagogium a obdržela místo literní učitelky v Nymburce, kdež pobyla rok. Po prázdninách roku 1866 stěhovala se paní Klára Čechová se všemi dětmi do Prahy a Božena použila té příležitosti k zdokonalení ve francouzštině, šití šatů a v podobných praktických předmětech, takže nastala téměř dvouletá mezera v jejím učitelování. V téže době získala také mnoho působením svého bratra Svatoopluka, který jako právník otiskoval již svoje prvotiny v »Lumíru« (1866), ve »Květech« (1867) a »Ruchu« (1868).

Když byla r. 1868 založena v Plzni dívčí škola občanská, ucházela se tam Božena Čechová o místo odborné učitelky a také je dostala. Působila pak na této škole do r. 1874.

V Plzni uplatnilo se pěkné vzdělání Boženino, živý její temperament a společenský i literární duch měrou neobyčejnou, takže se mladá učitelka stala brzy středem českého žvlu v městě, silně ještě tehdy německy hovořícím. Její »veselá mysl a energická povaha« ovládla a podmanila si srdce všech, kdož tehdy stáli v čele národním hnutí průmyslové Plzně.

Ihned po svém příchodu vstoupila Božena do tamějšího »Hlaholu« o prožívala v jeho středu nejkrásnější chvíle mládí, třebaže zdraví nebyla nejlepššího. »Zdraví bývala sestra útlého, tvořila jaksi výjimku v naší rodině, kde jsme všichni druzí kvetli zdravím a téměř jsme nezastonali. Není divu, že rodiče stále byli rozechvěni o její mladý život, ale duševní síly sestřiny byly mohutné a nezlomné«. Tak vzpomíná na starší sestru Zdeňka Čechová.

Z dopisů, které psávala Božena rodičům, vane zvláštní teplý, veselý, dobrosrdečný duch, který si časem rád zaironisuje, ale někdy přechází i do melancholie a poetické nálady. Zvlášť výmluvný je po této stránce dopis líčící jeden jarní výlet Hlaholu:

»Nyní začínají výlety. Na zítřek jsem prý jeden spískala, říká Hlahol, ale není to pravda, spískal si ho sám a říká, že ho dává k vůli mně. Jeden jsme již dělali hned po matině odjezdu. Byl krásný. Byli jsme v temném lese a já byla tak veselá. Hráli jsme, zpívali, ano i tančili při kolovrátku — ale nebojte se, doktor byl s sebou, a já tančila jen čtverylky. Když jsme šli domů, svítil již měsíc. Šli jsme po loukách. Lehké páry

zdvíhaly se nad nimi a světlo měsíce bylo tak bledé, že bylo vůkol nás jako ve svatyni. Byla bych se modlila, kdybych byla bývala sama. A les stál tak tiše, tak černě, jako by tisícové tajemství choval, stál ve výši na skále a strměl k nebi. Pod skalou leskla se voda, tak zvaný velký rybník. Bylo ticho vůkol, jen tam skřehotaly žáby své jednotvárné písně. Takové jednotvárné hlasy jsou hezké, ba dojemné, když vůkol nich příroda spí.

Boženě Čechové náleží veliká zásluha, že první sjednotila plzeňský ženský svět ve zvláštní spolek, jehož počátky spadají do konce roku 1869, jak vysvětluje z dopisu, psaného 31. října 1869:

»Přišla jsem nyní právě z valné hromady. Nelekejte se! Založila jsem zde v Plzni vzdělávací spolek dam a dnes bylo první sezení. Divila jsem se, že se ty dámy tak sešly. Hlahol (já jsem totiž úd Hlaholu) propůjčil nám své místnosti, svou bibliotéku, své noviny. Některé dámy a někteří profesorové budou přednášet a někdy budeme dělat vzdělávací výlety do vůkolí a prohlížet si zdejší zvláštnosti atd. Dnes se četly pouze stanovy, které mi poslal Vojta Náprstek, a volilo se komitě, které by je uspořádalo do budoucího sezení, bychom mohly pak zadat o potvrzení spolku. Celá zdejší česká honorace, paničky radních a mnoho slečinek se přihlásilo. V budoucím sezení bude volba předsedkyně a výboru; do onoho prozatímního výboru jsem volena také já. Právě než jsme se sešly, přišlo z Prahy od amerického klubu našemu spolku srdečné Na zdar! Svatík mohl by mi tak něčím

příspěti, mohl by mi radit, o čem bych tak mohla někdy těm dámám přednášet, a vůbec, když se něco nového v literatuře vyskytne, mohl by mě o tom zpravit. Takové věci nás budou velmi zajímat.«

Z dalších osudů mladého spolku dovídáme se z listů Boženy Čechové některých zajímavých podrobností, na př. 11. ledna 1870 píše:

»Ve středu budu přednášet v našem spolku dámám o Hankovi a Královodvorském Rukopise. Ano, řekněte Milce, že pokřtila jsem ten spolek ku počtě její »Milada«.

Ze září téhož roku pochází jiná zajímavá zpráva: »Spolek dam se rozpadl, ale na jeden »zábavný« a druhý »vzdělávací«. Ve vzdělávacím chtěly mě mít jednatelkou, ale nepřijala jsem to. Ať si jednájí samy, takto jim ale přednáším«.

O tom, jak se spolku dařilo, poučujíc list z konce téhož roku:

»Spolek můj vzrůstá, počítá již 64 údů a máme již 100 zl. jmění. Nyní čekáme jen na potvrzení. Doktor, profesori a mnozí jiní nás budou prý podporovat, a poněvadž je to spolek vzdělávací, budou nám prý držet vědecké přednášky. Asi ve čtyřech číslech Plzeňských Novin byly články o našem spolku velmi pochvalné. — «

Ještě roku 1871 měla Božena Čechová podle zprávy »Ženských listů«, přílohy to »Květů«, v plzeňském »Českém Lvu« provolání k ženám, aby se sdružovaly a vzdělávaly. Pokračování.

Pražský arcibiskup Lamberk a Kladsko počátkem XVII. století.

Václav Bartůněk

O dobrých stycích Lamberkových s jesuity svědčí i korespondence s jejich kolejí v Kladsku. Hned po příchodu Lamberkově do Čech ho uvítal rektor Jan Rotarius a dlouhým listem z října 1607 mu blahopřál ke konsekraci, ujišťuje ho, že se celá kolej z jeho konsekrace raduje tak, jako by se radovali dobří synové ze slávy svého otce, Lamberk mu za blahopřání i uvítání poděkoval nejspíše velice srdečně, čímž překonal rezervovanost prostého syna sv. Ignáce vůči sobě, knížeti arcibiskupu. Rektor vyznává, že na tento jeho projev opravdové lásky a důvěry k řádu se mu píše daleko snadněji. Slibuje znovu modlitbu i oběti za šťastný a dlouhý archiepiskopát. Stručně potom podává popis stavu Církve v Kladsku. Kalvinisté prý v kraji řadí beze vší překážky jako vlci, lid je velmi nakloněn k projevům nepřátel-

ství vůči všemu katolickému, mnozí pak jsou jejich velikou útočností zastrašeni, takže se neodvažují přistoupit ke katolické víře. Větší úspěch katolického náboženství pro přítomnost mnohých predikantů se nedá naprosto očekávat. Z toho všeho prý možno soudit, že stav Církve je tak ubohý, jak jen si možno představit. O jiných věcech bude s arcibiskupem raději jednat osobně.¹⁾

Po dvou letech využil rektor kladské koleje známosti a laskavosti arcibiskupovy ve sporu o proboštství na Mariánské hoře v Kladsku, založené kdysi Arnoštem z Pardubic, které postoupil její poslední augustiniánský probošt Křištof Kirmeser koleji a sice se svolením pražského arcibiskupa

¹⁾ Arc. archiv v Praze. Recepta 23. X. 1607 č. 23.

Zbyňka Berky z Dubé, císaře a papeže.²⁾ Teprve r. 1609 povstal proti této transakci Kašpar Hauser a k malé radosti jesuitů se snažil ji učinit spornou. Proti tomu tvrdil rektor Rotarius v listě určeném Lamberkovi, že úsilí Hauserovo směřuje proti papežskému rozhodnutí obsaženému v bulle, kde se hrozí exkomunikací tomu, kdo by donaci jakkoli rušil. Nesprávné a pravdě odporující je tvrzení, že zesnulý probošt Kirmeser jednal proti svým řeholním slibům na újmu cti celé augustiniánské provincie a ke svému rozhodnutí, že byl přiveden nesprávnými informacemi. Hauser jmenem augustiniánů, jsa patrně sám jedním z nich, prý tvrdí, že řeholníci žili v proboštsství příkladně, hledíce si bohoslužeb a práce ve škole. Proti tomu dokazuje rektor, dovolávaje se katolických svědků, že řeholníci zanedbávali jak bohoslužeb, tak výchovy mládeže. V klášteře se žilo příliš rozmařile a prohřešovali se i sami probošti. Konečně prý Hauser pracoval na svém protestu podvodně, opatřiv si podpisy augustiniánů, kteří o nich ani nevěděli. Učinil tak s podpisem opata pražského kláštera na Karlově, který byl mezi podepsanými na prvním místě, ale prohlásil, že o podpisu vůbec nevěděl. Nešlechtným jednáním bylo obviňovat zesnulého probošta, který býval Hauserovým představeným a zaplétat do memoranda kteréhosi bývalého člena Tovaryšstva, později z řádu vyloučeného, který se však chyb přičítaných mu v memorandu Hauserem nikdy nedopustil. Arcibiskup by prospěl právu a pravdě, kdyby zlovolného pisatele potrestal.³⁾ Jak pře pokračovala není ze zachovaných zpráv dále patrné.

Leč i arcibiskup se obracel prosebně na rektora kladské koleje. Právě jmenoval Jeronýma Khecka, faráře ve Wilhelmsdorfu, děkanem hrabství kladského. Kheck jmenování přijal, ale při osobní návštěvě v Praze u arcibiskupa se zmínil o tom, že jeho příjmy na faře jsou malé a správa děkanátu mu ukládá značné námahy spojené s výdeji. Prosil Lamberka, aby ho buďto úřadu zbavil, nebo mu přikázal k přísluhování osadu Altbazdorf, dosud v duchovní správě jesuitů. Protože byla osada skutečně položena blíže k Wilhelmsdorfu než ke Kladsku a byl v ní filiální kostelík, přál by ji arcibiskup, jak rektorovi píše, děkanovi, jehož by rád v úřadě ponechal a k větší horlivosti podnítil. Prosil rektora, aby osadu Kheckovi postoupil a zbavil tak členy svého řádu obtívného docházení. Děkanovi se tím polepší příjmy, bude si moci vydržovat kaplana a více se věnovat správě

svého děkanátu.⁴⁾ Také jesuitům se však spravování třeba vzdálené osady jevílo z rozmanitých důvodů výhodným a proto se rektor rozhodl podržet ji ve své jurisdikci, tím spíše, když zjistil, že se jedná o samostatnou farnost. Arcibiskupovi navrhoval, aby přenesl děkanát na jinou bohatší faru v Grundtu nebo v Neuwaltersdorfu.⁵⁾

²⁾ Znění zakládací listiny má: B. Balbín, Vita Arnesti 260—65; Volkmer-Hohaus, *Geschichtsquellen* I., 116—119. Kirmeser, náležel k vynikajícím současným osobnostem. Byl r. 1592 s opatem strahovským vedle Berky kandidátem pražského arcibiskupství. (J. Matoušek, *Kurie a boj o konsistoř podobojí*, ČČ. H 37, 255).

³⁾ A. a. R. 22. X. 1609 č. 7. O postoupení proboštsví se byl Lamberk informoval již dříve zprávou z Broumova podepsanou Křištofem Haiderem. Již tehdy dokazoval pisatel, že klášter byl předán z jiných důvodů jesuitům než z nenávisti Kirmeserovy k vlastnímu řádu. Práví o něm: »Ultimum praepositum fuisse probum, sincerum et candidum... non suae conscientiae immemorem... sed alias motiva (!) rationabiliores habuit...« (R. 20. XI. 1607 č. 70). Arcibiskup Medek byl nucen proti Kirmeserovi pro nepořádky v hospodářství a nedodržování residence kárně zakročit. (Kl. Borový, Martin Medek. 69). Příchod jesuitů do Kladska a hlavně převzetí proboštsví podnítilo přívržence učení Lutherova a Schwenkfeldova k novým útokům proti katolíkům. (A. Bach, *Kirchengeschichte der Grafschaft Glatz*, Vratislav 1841; E. Z. Wedekind, *Geschichte der Gr. Glatz*, Neurode 1757; Kutzen, *die Gr. Glatz*, Hlohov 1873; Volkmer-Hohaus, *Geschichtsquellen der Gr. Glatz*, Bystřice od r. 1883; *Vierteljahrschrift für Geschichte u. Heimatskunde der Gr. Glatz*, Bystřice od r. 1881; *Archiv český* VIII, 364; C. Mätschke, *Geschichte des Glatzer Landes*, Vratislav 1888; F. Albert, *Geschichtsfabeln gesammelt und widerlegt*, Verl. f. Gl. Heimatskunde, Kladsko 1934; P. Klemenz, *die Ortsnamen der Grafschaft Glatz*, Vratislav 1932; *Glatzer Heimatblätter*; *Časopis Od Kladského pomezí*; *Naše Kladsko*, Praha 1946, Nakl. Orbis; Vyšehrad I., 38—39). Tento letmý výčet historické literatury o Kladsku ukazuje co tomuto území, kde žili a žijí Čechové, jen po stránce historického výzkumu dosud dlužíme!

⁴⁾ Ibid. E. 14. XII. 1609 s. 711. O Kheckovi v díle Kráslově: Arnošt hr. Harrach.

⁵⁾ Arc. archiv. D. 73/III. č. 355.

Vzpomínáme

Jan Štenc se dožil sedmdesáti pěti let. Dílo tohoto inteligentního dělníka české vzdělanosti je rozsáhlé a co hlavního kvalitní. Co učinil tento umdlévající muž ještě v dobách, kdy se o práci tolik nemluvalo jako dnes, pro generaci Švabinského, Preislera, Slavíčka a Štursy, co vykonal pro kritiku a historii umění. Měl nejen cit pro dokonalou reprodukci díla, ale dovedl se stát i jeho nakladatelem v poměrech nejtěžších, kdy takový podnik byl vskutku dílem průkopnickým, neseným jen a jen idealismem. Propagoval soustavně uměleckou grafiku a staral se všestranně

o její technickou úroveň. Dával fotografovat kdejakou výtvarnou památku a jeho sbírka fotografií starého i nového umění je velmi vzácná. Kolika publicistům a vědcům již posloužila. Jediněčně se zasloužil o českou kulturu nádhernými a obsaženými svazky revue Umění. Kolik krásných a povznášejících okamžiků poskytl Štenc čtenářům krásna tímto sborníkem. Když za nic jiného, již pro tento sborník se Jan Štenc, selfmademan, zasloužil o vlast . . .

Jan Laichter je dalším českým dělníkem v oboru knižní kultury. Zemřel 31. října 1946 skoro devadesátiletý. Podobně jako Štenc je mužem, který by měl být dáván české mládeži za vzor, třebaže oficiální propaganda hledá vzory pro mládež jinde. Vypracoval se z prostého knihkupeckého příručího na nakladatele s rozhledem, věděním a inteligencí takovou, že byl poctěn čestným doktorátem Karlovy university. Nevydával populární knihy, ale literaturu vážnou jak nasvědčují výstisky z jeho »Otázek a názorů« a »Výboru nejlepších spisů poučných«. Srostl s knihou tak, že ještě ve vysokém věku čítal s lupou v ruce. V řadě knih jím vydaných neposlední místo zaujímají právě spisy obsahu historického. Tím ochotněji na Jana Laichtera zde vzpomínáme.

Jan Nedoma se narodil před sto lety v idyllické jihočeské vesničce Mnichu u Kardašovy Řečice, jak hlásá na jeho rodném domku jednoduchá pamětní deska. Náleží k té řadě ideálních vychovatelů středoškolské mládeže, která kromě svého hlavního zaměstnání dovedla si najít volnou chvíli k odbornému historickému studiu. Působil přes třicet let na reálce v Karlíně, napsal řadu studií o historii Karlína a množství historických článků do odborných časopisů. Popularisující tendenci měly články s historickými náměty uveřejňované v Národní politice.

Antonín Podlaha, vlastenecký český biskup a neumdlévající nábožensko-kulturní pracovník se ujal v roce 1916, tedy před třiceti lety, redakce Vzdělávací knihovny katolické, v níž vyšlo i několik historických spisů.

Flora Kleinschnitzová, knihovnice, zemřela. (Narodila se 16. 3. 1891 Brumov okres Uh. Hradiště, zemřela 16. 9. 1946 Praha). Bylo o ní řečeno, že ji sežehl omamný dech lásky ke knize a sice předčasně. Inteligentní služeb-

nice knihy, sloužila svému povolání s oddaností vědeckého idealisty, neznajíc oddechu a pracovních hodin, jak je u většiny našich vědeckých pracovníků samozřejmostí. Nikde se však dosud o ní nenapsalo, že vydala u příležitosti sjezdu klasických filologů slovanských r. 1931 ukázkou toho, co s takovou zanáceností opatrovala. Pod názvem Vox saeculi za redakce Jana Emlera připravila do tisku v přepychové úpravě jedenáct jednolístových humanistických tisků českého původu, které byly zjištěny v Schedeliově »Liber chronicarum«, knize, která se dostala do Klementina z profesního domu — samozřejmě — jezuitů u sv. Mikuláše na Menším Městě Pražském. Publikaci opatřila stručnými výklady o jednotlivých autorech tisků a krátkým francouzským resumé.

Dr. J. Kap. Vyskočil šedesátiletý. Tento historik s důkladnou filosofickou průpravou se od r. 1928 věnoval studiu legend a zpráv o slavné české ženě bl. Anežce Přemyslovně. Z tohoto zájmu vznikly jeho původní práce (materiál k nim studoval a sbíral v Miláně a Vatikáně), Rukopis Šibenický, Legenda bl. Anežky a čtyři listy sv. Kláry, Blahosl. Anežka, kulturní obraz světice XIII. stol. Jubilant má v rukopise monografii o založení pražského arcibiskupství a o prvním arcibiskupu Arnoštu z Pardubic, který však může práci Chaloupeckého obohatit snad jen v jednotlivostech. K další vědecké práci přejeme jubilantu hojnost zdraví.

Zprávy

Nejstarší mapy Moravy. V jihlavském městském museu se vystavují zajímavé staré mapy Moravy. Nejstarší samostatná mapa Moravy pochází z r. 1569 a kreslil ji Fabricius, osobní lékař císaře Ferdinanda. Existuje dosud ve čtyřech vydáních. Nejstarší je právě vystavený a poslední z r. 1595. Jiná samostatná mapa Moravy je Jana Amose Komenského z r. 1627. Z jiných exponátů tohoto druhu upoutají pozornost návštěvníkovu mapy souhvězdí severní a jižní Moravy, poštovní mapa moravského území, mapa z r. 1584 a jiné.

Matriky na smetišti. Obavy, že při od-sunu Němců budou ohroženy matriky se splnily apoň v jednom dosud známém případě. Městský archivář v Ústí n. L. našel ve sběru starého papíru, určeného ke zničení, sedm sešitů matriky

arciděkanského úřadu v Ústí n. L. z let 1754—1768. Matrika má formát 11.34, je úplná, i když snad některé listy jsou přepravováním na smetiště porušené. Nyní jsou uloženy v městském archivu a místní správce arciděkanského úřadu byl o případu uvědoměn.

Sbírka mincí zachráněna pro republiku. Při prohlídce vily německého boháče Karla Wolfruma v Ústí n. L. byla nalezena neobyčejně cenná sbírka mincí a medailí v úhrnném počtu 1562 kusů. Při sbírce nebyl nalezen sice žádný seznam, přesto povolání znalci soudí, že jde o část neb zbytek slavné Wolfrumovy sbírky, odhadnutou kdysi na 90 milionů korun.

Museum jako vetešnictví. Dostáváme z České Třebové zprávy, že ve staré radniční budově jsou jako ve vetešnickém skladišti naházeny na hromadách exponáty bývalého městského musea. Vše v jedné změti: staré obrazy, porcelán a střepy po něm, sbírka mincí, kostýmy, vzácné knihy, figuriny atd. To prý tam leží v prachu na pospas myším již sedm let a nenašel se nikdo, kdo by se těchto památek po české minulosti města Třebové a okolí ujal. Snad nyní po vyhlášení dvouletky i na musea dojde, jak se zdá podle resolucí a řečí na sjezdu Svazů českých muzeí...

LITERATURA

Svatovítské triforium. Průbojně na kladatelství Aventina vydalo v edici Malé knihy kulturně historické v Kubaštově úpravě svazek Svatovítské triforium (27 stran textu, 26 dobrých reprodukcí za 72 Kčs). Základem publikace jsou fotografie plastické výzdoby triforia, hlavně podobizny osobností doby Karla IV. a tak publikace vlastně upozorňuje na Karolinské oslavy v blízkém se roce 1948. Předmluvu k reprodukcím citlivých snímků Funkeových napsal Zd. Kalista. V ní se pokusil o zachycení duchovního obrazu této kulturně nejbohatší éry našich dějin.

Dobroslava Menclová, Hrad Karlštejn. Nakladatelství V. Poláčka, které má již svou dobrou tradici při vydávání děl z obzoru historie i dějin umění, vydává za sebou čiperně nové a nové svazky tohoto oboru. Dílo psané jistou rukou odborně školené a poučené autorky si všímá jen historie umění souvisejícího s popisovaným objektem. Po té stránce nebude asi výtek. Historik by však rád

viděl, kdyby autorka použila větší měrou namnoze nedotčeného archivního materiálu, v němž by se shledalo leccos nového i pro historii stavby a výzdobu hradu. Tak je na př. zajímavá inspekce hradu a jeho svatyní, kterou podnikl z císařského rozkazu v květnu r. 1650 císařský »šacmaistr«
Dyonýs Miseron v doprovodu probošta metropolitní kapituly a stavitele, který podrobil zvláště kapli sv. Kateřiny pečlivým měřením. 5. XII. 1651 žádal pak císař kardinála Harracha, aby jím jmenovaná komise směla v jisté karlštejnské kapli hledati »zakopané věci«. Slibovala, že z drahých kamenů a ozdob nebude nic odnešeno. Takové inspekce a taková »ohledávání«
karlštejnských místností jistě nezůstala bez vlivu na neporušenost její výzdoby a částečně i architektury.

Časopis přátel starožitností 1941—42. Čilý redaktor Časopisu připravil členstvu Společnosti překvapení v podobě obsáhlého svazku, který má tvořiti spolu s druhým dílem přechod k řádnému vydávání tohoto účtyhodného historického časopisu. Sborník je uveden seznamem členů Společnosti za války zemřelých a umučených. Z bohatého obsahu upozorňujeme na pietní článek o umučeném řediteli Zemského archivu Dru B. Jenšovském z pera jeho spolupracovníka archivního rady Dra Bauera. Doc. Jan Filip podává Počátky slovanského osídlení v Československu s osobitým pojetím prehistorie naší vlasti, které má znamenati zároveň osvobození od germánských hledisk. Florián Čeněk popisuje se spolupracovníkem chrudimský kostel sv. Michala po stránce umělecko historické a s téhož hlediska řeší své náměty příspěvky K. Šmrhy o kapli v arcibiskupském paláci pražském a E. Poche: O stavební kronice Břevnovského kláštera. Topografií se zabývají články B. Fremuta: Příspěvek k dějinám osady Podmaršovické, Hosáka: Hrotovice v době předhistorické. Téhož autora: Příspěvky k moravskému rodopisu mají spíše význam pro genealogické bádání. Čistě místopisnou studii je posmrtný článek prof. Šimáka: Příspěvek k starému místopisu Čech a Turka: Místopis klášterství Želivského kolem r. 1200. Z dopravní historie přináší zajímavý článek Doc. Roubík s titulem: Od nosítek k trolejbusu. Z církevní historie přináší až žánrově zaměřenou stať Dr. A. L. Krejčík s titulem: O Biskupech, Arpinech a Josefu Vronovi z Dorndorfu a Biskupova, jímž je míněna pozdně renesanční osobnost jednoho z opatů kladrubského kláštera. Životopisné nástiny vynikajících současných historiků nebo dějepisců již zesnulých podávají s ohodnocením jejich díla četné články vzpomínkové nebo jubilejní. Tak je vzpomenuť v odborně podrobném a kritickém článku Holinkově osobností univ. prof. Dra Václava Chaloupeckého, článkem Pelikánovým se připomíná dílo univ. prof. Dra J. V. Šimáka. Zd. Wirth hodnotí osobnost historika Malé Strany, sympatického člena

výboru společnosti přátel starožitností, Cyrila Merhouta, který se stal populárním svými stylisticky zdařilými populárně historickými články a feuilletony v denním tisku. Vzpomínka je věnována tragickému odchodu Bedřicha Mendla, jehož pronikavé studie z oboru české urbanistiky jsou nejlepším dokladem, koho zhovadilostí německou oloupila »iniuria temporis« českou vědu historickou. Redaktoru blahopřejeme.

Archivní věstník roč. I. č. 3. (Vydává za redakce Dr. A. Haase a Dr. M. Volfa Čs. archivní společnost v Praze). Věstník informuje o smutných poměrech archivů na Slovensku (Dr. M. Jeršová, která s velkým risikem zachraňovala archivalie před Němci), popisuje osudy zemského archivu v Brně za okupace (Dr. F. Matějka) podává zprávy našich spolupracovníků Zd. Bičíka a V. J. Sedláka o archivech ve St. Boleslavi a v Litomyšli. Archivářům a historikům doporučujeme!

DOTAZY

23. Decastelo. Hledám křestní zápis Josefa Decastello (de Castello), jenž oddán v Popovičkách u Prahy 22. XI. 1722 s Barborou Pousteckou z Chvalova a zemřel v Modleticích (farnost Popovičky) 3. IV. 1742 stár 48 r.
24. Ml. Boleslav. Kdo v Ml. Boleslavi opatřil mi výpisky z farních matrik?
25. Müller. Hledám křest. zápis Josefa Müllera, nar. 1757 v Praze či okolí (rodiče Jan, Alžběta).
26. Kutuzov. Zajímám se o rodokmen a znak knížat Kutuzových.
27. Pohlreich. Kol 1822 působil na Žambercku sládek Jan Pohlreich. Hledám křestní zápis jeho dcery Anny, jež 1840 v Žamberku odána s Fr. Titzem.
28. Moravec. Kdy a kde (kol 1780) narozena Anna Moravcová, dcera Jana Mor. a Kateřiny ovdovělé Kuchářové, rozené Kirschbaumové. Hledati na Slánsku a Kralupsku.
29. Kraus. Kol 1820 v petřské čtvrti na Novém Městě pražském žila katolická rodina soukeníka Krause. Badatel by rád navázal písemný styk s potomky dnes žijícími.
30. Wagner. Hledány zprávy o učitelích Wagnerech.
31. Láblér. Kol 1730 působil Josef Bohumír Láber jako úředník (písař, oficiál, di-

rektor)) na panství Jince a Tachlovice. Hledány křest. zápisy jeho dítek.

32. Bouda. Kol 1718 žil v Praze Jan Josef Bouda, starší registrátor desk zemských (manželka Kateřina). V které farnosti? U sv. Jindřicha marně hledáno. Vítány všechny zprávy. Nenalezeno, kdy přijal měšťanství.
33. Oliva. Výskyt příjmení ve všech dobách a ve všech krajích hledán.
34. Srnka z Raichnpachu. Chybí povšechné údaje z let 1545—1660. Prosíme o vyplnění mezery.

Odpovědi.

6. Kondelík. Panna Kateřina Kondelíková, měšťanka St. M. P. křaftuje 1. 5. 1720 v domě »U Štejgrů« ve Vodičkovici ulici. Publikováno 14. 5. 172z. Dědi sourozenci Rosa, Jan a Antonín Kondelíkovi. (Arch. m. Prahy, sign. 3748 fol. 84.) K. Vyšín.

SVAZOVÉ ZPRÁVY

Členská schůze.

»Svazu« konána byla 21. X. Předložené zprávy, schváleny. Prvým zahraničním dopisujícím členem jednomyslně zvolen Ph. Dr. Vladislav Semkowicz, profesor pomocných věd historických na Jagellinské universitě v Krakově. Týž píše pro náš »Svaz« knihu o polské heraldice a společných vztazích této se znakováním českým. Knihu vydáme v českém jazyce pro své členy v r. 1948 neb 1949.

Příští schůze.

konány budou 2. XII., 13. I. 1947 v 6 hod. v kavárně »Boulevard« v Praze II. Václavské nám. (vždy první pondělí v měsíci — všední den). Přijímání nových členů, výměna zpráv a zkušeností, porady. Zvláštní pozvání nejsou rozesílána.

Místnost

(kancelář) ve středu Prahy pro umístění knihovny a archivu hledáme. Jsme vděční za každé upozornění.

Vydali jsme tiskem knihy: _____

Viktor Palivec: Rodina a rodokmen.

Praktická rodopisná příručka. Úplně rozebráno!

**J. V. Sedlák: O počátcích erbů pražských
cechů.**

Cena Kčs 50.—. Na skladě jen pro členy.

V tisku:

**Alois Kučík: O českém vlastenci Janu
Jeníkovi z Bratřic.**

(S rodokmenem Jeníků z Bratřic.)

Připravuje se:

Kristian Turnwald: Heraldika na mincích. (S čtyřmi
vyobrazeními znaků měst i rodů.)

Václav Kočka: Erbovní rodiny unhošťské. (Autor popi-
suje na 100 rodů. Dílko není lokální, neb rody ty
žily v jiných generacích i v jiných městech.)

Ferd. Strejček: O rodu Svatopluka Čecha. (Známý lite-
rární historik pojednává o rodině nejčestějšího
básníka.)

Zdeněk Bičík: Rodopisná příručka. (Praktické pokyny
pro badání o minulosti rodu.)

Nakladatel: Vydavatelské družstvo »Rodokmen«, zaps. spol. s r. o. Redakce: Praha I, Bartolo-
mějská 9n. Administrace: Praha I, Národní 25. Novin. sazba povolena ředit. pošt. a tel. v Praze
pod čj. IA-7-2372-OB-46. Dohlédací pošt. úřad Praha 25. Tiskem E. Vychnera Praha-Břevnov 201.